

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1071

27. LISTOPADA 2023. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

»Alaj nam se
raširilo kolo«

SADRŽAJ

6

U Bregu održana sjednica
Hrvatskog nacionalnog vijeća
**Vijećnici o ravnatelju
Zavoda, natječaju,
Hrvatskoj riječi...**

10

Srbija i Europska unija (VII.)
**Rezolucija EP – apeli
i prijetnje sankcijama**

12

Tomislav Žigmanov,
ministar za ljudska i manjinska prava
i predsjednik DSHV-a
**Odluka o ulasku u Vladu
bila je ispravna**

20

ZKVH i NIU *Hrvatska riječ*
na beogradskom Sajmu knjiga
**Narodno blago
i suvremena poezija**

30

Festival tradicijskog pjevanja
u Subotici
Na srcu im leži pjesma

36

Franjevački samostan u Subotici
svečano obilježio obljetnicu
**Sto godina u provinciji
sv. Ćirila i Metoda**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika),
Branimir Kuntić, Dragan Muharem,
Marko Tucakov, Krunoslav Đaković,
Josip Dumendžić i Tomislav Vuković

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
• Zvonko Sarić
(novinar)
• Jelena Dulić Bako
(novinarka)
• Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

• Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

• Thomas Šujić (tehnički urednik)
• Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

• Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

• Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
• Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
• **KOMERCIJALISTICA:**
• Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

• **TELEFON:** ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

• **TEKUĆI RAČUN:** 325950060001449230

• **E-MAIL:** ured@hrvatskarijec.rs

• **WEB:** www.hrvatskarijec.rs

• **TISAK:** Rotografika d.o.o., Subotica

• List je upisan u Registar javnih glasila
• Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
• COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

»Uređenje«

Evo, priznajem, bila sam u krivu kada sam prije dva tjedna prognozirala kako će usvajanje dva nova medijska zakona ipak dočekati novu (staru) vladu i novu (staru) skupštinu. Išlo je, ipak, za naše prilike neuobičajeno brzo. Čini se nekome se žurilo da prije službenog raspisivanja izbora medije »uredi« po svojoj mjeri, pa su se mediji našli među šezdeset točaka dnevnog reda (53 točke su zakoni) na, ako zbori budu raspisani 17. prosinca, posljednjoj sjednici Narodne skupštine Srbije. Nije karikiranje, ali čitanje dnevnog reda bilo je duže nego što je oporba dobila vremena za raspravu.

I kad smo već kod »uređenja«, proteklih dana malo su dotjerane fasade, prvo u Beogradu, a onda i u Novom Sadu. Za glavne likove, a sve u funkciji kampanje za izbore koji još nisu raspisani, izabrani su lideri oporbe, pa je tako predsjednik Pokreta slobodnih građana **Pavle Grbović**, ni kriv ni dužan, dobio etiketu pripadnika ustaškog pokreta.

U danu, ili preciznije noći, kada je Novi Sad slavio Dan oslobođenja zidovi katoličkog groblja i još nekih objekata »uređeni« su fašističkim simbolima.

I nije tu kraj »uređenjima« po principu tko kada, kako i gdje hoće. Kako i gdje tko hoće pokazali su inicijatori podizanja spomenika **Draži Mihailoviću** u Beogradu, a sve uz četničke pjesme i prepoznatljivu ikonografiju i policiju koja je bila brana od prosvjednika koji su pokušali iskazati svoje neslaganje s novim čitanjem povijesti.

Od ovog »uređenja« ruke peru oni koji su zaduženi za davanje dozvola za podizanje spomenika, jer, eto, dokumentacija nije bila potpuna, pa nije ni mogla biti razmatrana. Valjda bi onda logičan slijed trebao biti uklanjanje? Ili je to samo elegantan način da se Draža zadrži tamo gdje je postavljen, iako je prema Zakonu o planiranju i izgradnji zabranjena izgradnja spomenika i spomen obilježja izvan javnih površina.

Neki pokušaji »uređenja« nikako da se prime. Ni takozvana velika petorka nije uspjela u tome, pa je Beogradu i Prištini dan novi rok. Veljača 2024. godine.

Z. V.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini Interreg program – primjer uspješne suradnje Srbije i Hrvatske

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini pozdravlja najavljeni susret visokih predstavnika Ministarstva za europske integracije Republike Srbije i Ministarstva za regionalni razvoj i fondove europske unije Republike Hrvatske, koji će biti održan u Novom Sadu u petak, 20. listopada, u okviru manifestacije »Dan Interreg suradnje«.

»Republika Srbija i Republika Hrvatska od 2007. godine surađuju i zajednički upravljaju brojnim prekograničnim programima Europske unije, a Interreg program primjer je izuzetno uspješne suradnje državnih institucija

dvije zemlje. Uz financijsku potporu Europske unije, od 2007. godine do sada je kroz ovaj prekogranični program suradnje podržan 81 projekt u ukupnoj vrijednosti 45 milijuna eura. Realizirani projekti doprinijeli su socio-ekonomskom razvitku prekograničnih područja, kao i kulturno-socijalnom povezivanju hrvatskog i srpskog naroda«, navodi se u priopćenju DSHV-a.

Kako se dodaje, perspektive suradnje dvije zemlje u razdoblju 2021.-2027. godine izgledaju još bolje, budući da je Europska unija za novo sedmogodišnje razdoblje opredijelila 34,8 milijuna eura za Interreg program.

»DSHV nastavlja pružati potporu djelatnicima dva ministarstva u provedbi Interreg programa novoga ciklusa, uz očekivanja da će novi zajednički projekti utjecati pozitivno na daljnu normalizaciju odnosa između Republike Srbije i Republike Hrvatske te da će dio projekata imati i konkretne posljedice na unaprjeđenje kvalitete života pripadnika hrvatske zajednice u Republici Srbiji«, zaključuje se u priopćenju.

H. R.

Matica hrvatska okupila studente iz dijaspore

Ogranak Matice hrvatske u Skradinu organizirao je Kulturološku školu za hrvatske studente upisane putem posebne upisne kvote, među kojima su bili i studenti iz Srbije.

Škola je treću godinu zaredom održana u Skradinu u trajanju od četiri dana – od 19. do 22. listopada.

Ovogodišnji naziv škole bio je »Od Nina do Solina«.

Među šest sudionika, troje je bilo porijeklom iz Srbije, a preostali iz Švedske, Austrije i Slovenije.

Kako organizatori ističu, glavni cilj škole je upoznavanje polaznika s hrvatskom povijesti, duhovnom i materijalnom kulturom, osobito u razdoblju ranog i kasnog srednjeg vijeka, tj. razdoblju srednjovjekovne hrvatske države.

Sudionici programa su obišli Drniš, Biskupiju kod Knina, crkvu sv. Spasa na Cetini, Zadar i zadarske znamenitosti važne za srednji vijek, Benkovac, Aseriju i na kraju Bribirsku glavicu.

Budući da su bili smješteni u Skradinu, upoznali su se i s prošlošću i važnošću ovog gradića.

Škola je za polaznike bila besplatna. Financirao ju je Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a sufinancirala Šibensko-kninska županija i Nacionalni park Krka.

J. D. B.

Odbor za hrvatsku nacionalnu manjinu sastat će se u Subotici

Hrvatska zajednica u Srbiji bit će domaćin od 26. do 28. listopada prvog susreta Odbora za hrvatsku nacionalnu manjinu koji okuplja Hrvate iz 12 država u kojima oni imaju status nacionalne manjine (Slovenija, Italija, Austrija, Češka, Bugarska, Slovačka, Rumunjska, Crna Gora, Mađarska, Sjeverna Makedonija...).

Zajednički sastanak članova Odbora bit će održan u petak, 27. listopada, u Hrvatskom domu – Matici.

Riječ je o jednom od četiriju odbora Savjeta Vlade Hrvatske za Hrvate izvan Hrvatske. Prvi susret Odbora inicirala je predsjednica HNV-a i potpredsjednica Savjeta **Jasna Vojnić** s ciljem međusobnog povezivanja predstavnika Hrvata 12 država, komuniciranja potreba i izazova s kojima se susreću hrvatske zajednice u dotičnim državama te usuglašavanja zajedničkog djelovanja na promoviranje i poboljšanje položaja Hrvata izvan Hrvatske.

Osim zemalja u kojima Hrvati predstavljaju nacionalnu manjinu, Savjet Vlade Hrvatske za Hrvate izvan domovine okuplja članove predstavnike za Bosnu i Hercegovinu, europsko iseljeništvo te prekooceansko iseljeništvo.

DSHV osudio otvaranje muzeja Draže Mihailovića

U povodu nedavnog otvorenja Muzeja Dragoljuba Mihailovića, četničkog komandanta, armijskog generala i načelnika Štaba Vrhovne komande Jugoslavenske vojske u otadžbini, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini ukazuje kako je to još jedna u nizu prijeponih posljedica revizije prošlosti – posljedica koja djeluje uznemirujuće po ovdašnje Hrvate. To je stoga što je četnički pokret ne samo bio dio kolaboracijskih snaga njemačkih i talijanskih okupatora nego je imao i svoja snažna »ogrešenja« o Hrvate tijekom Drugoga svjetskog rata.

»Poznato je kako je tijekom Drugoga svjetskog rata četnički pokret formalno predstavljao dio jugoslavenskog državnog kontinuiteta putem izbjegličke kraljevske vlade. Međutim, već u listopadu 1941. godine četnici su postali kolaboracionistički pokret, surađujući u Srbiji s njemačkim okupatorom, a njihovo neprijateljstvo i sukob s partizanskim pokretom riješen je porazom. S druge strane, na teritoriju današnje Hrvatske, četnički pokret, istina često formalno u sukobu s **Dražom Mihailovićem**, surađivao je s talijanskim i njemačkim okupatorom te ustašama kako bi ostvario plan uništenja Hrvata u sklopu stvaranja »Velike Srbije« te se pretvorio u kvislinšku vojsku«, navodi se u priopćenju DSHV-a.

U toj stranci podsjećaju kako su revizionistički procesi započeli nakon 2000. godine i u njima su povijesne »istine« i tumačenja bila podređivana aktualnim političkim potrebama. »Tijekom vlasti demokratskih stranaka u Srbiji od 2000. do 2012. godine četništvo se revitaliziralo te se revidirala uloga četnika u Drugom svjetskom ratu, što je izravno potvrđeno donošenjem zakona o izjednačavanju prava četnika i partizana 2004. godine. Proces revizionizma povijesti sa sobom je posljedično donio i cijeli val sudskih procesa rehabilitacija suradnika okupatora, promjenu naziva ulica, izmjenu sadržaja školskih udžbenika... Riječju, nova, nacionalistička kultura sjećanja u Srbiji stvorila je slike i predstave o četnicima koja ne odgovara povijesnim istinama.

Spomenuto je imalo i još uvijek ima ozbiljne posljedice kako na međuetničke odnose tako i na izgradnju povjerenja na području bivše Jugoslavije. Naime, povijest koja nije pretrpjela revizionizam prepoznaje četnike kao pokret čije su žrtve poglavito bili civili, s naglaskom na Hrvate i Bošnjake u okvirima Nezavisne Države Hrvatske, Crne Gore i Srbije, ali i Srbe koji nisu odobravali njihovo djelovanje. Republika Srbija i Srbi kao narod imaju dovoljno časnu i dugu tradiciju antifašizma da joj revizionizam povijesti ne samo da ne treba nego isti nanosi štete kako na planu unutarnjih političkih odnosa, čineći da se manjine koje su stradale od četnika u Drugom svjetskom ratu osjećaju danas u Srbiji uznemireno, tako i u kontekstu narušavanja odnosa među državama u jugoistočnoj Europi. Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i dalje će u svojem djelovanju ostati privržen promicanju dijaloga, razumijevanja i konstruktivne suradnje kako bi se prevladali i pozitivno razriješili izazovi te unaprijedio položaj nacionalnih zajednica«, navodi se u priopćenju koje je potpisao predsjednik Tomislav Žigmanov.

Hrvatsko ministarstvo spomenik Draži Mihailoviću u Beogradu ocijenilo kao neprihvatljiv

Hrvatsko ministarstvo vanjskih i europskih poslova osudio je otvaranje spomen-sobe u Beogradu, u okviru koje se nalazi i spomenik vođi četničkog pokreta **Dragoljubu Draži Mihailoviću**.

Ministarstvo je saopćilo kako su takvi postupci apsolutno neprihvatljivi, zabrinjavajući i u potpunoj suprotnosti s onim što Srbija deklarativno navodi kao svoj strateški cilj, a to je članstvo u EU.

»Nažalost, ovaj događaj samo je posljednji u nizu onoga što u Srbiji traje već godinama – proces rehabilitacije četničkog pokreta pa i samog njegovog vođe Draže Mihailovića. Hrvatska osuđuje ovaj čin te izražava očekivanje od Republike Srbije i njezinih institucija da odbace politiku relativiziranja i veličanja zločina. Prekrajanje prošlosti, kao i glorifikacija ratnih zločinaca suprotno je europskim vrijednostima, predstavlja vrijeđanje žrtava i kao i svih pripadnika naroda koji su bili žrtve onih koji se sada rehabilitiraju«, poručili su iz MVEP-a.

U Bregu održana sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća

Vijećnici o ravnatelju Zavoda, natječaju, *Hrvatskoj riječi*...

Sve odluke na sjednici HNV-a dobile su jednoglasnu potporu prisutnih vijećnika

U Bregu je u petak, 20. listopada, prije manifestacije *Šokci i baština*, održana sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća. Vijećnici su između ostalog dali jednoglasnu potporu kandidatkinji za ravnateljicu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarini Čeliković**. Na sjednici je donijeta odluka o raspisivanju natječaja HNV-a za 2023. godinu za udruge kulture.

Potpore Katarini Čeliković

Hrvatsko nacionalno vijeće daje mišljenje o kandidatu za izbor ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Jedina prijavljena na natječaj ZKVH-a bila je v. d. ravnateljice Zavoda Katarina Čeliković.

Prije glasanja Čeliković je predstavila prijedlog Programa rada i razvoja ZKVH-a od konca ove godine do konca 2027. godine. Govoreći o planiranim aktivnostima Čeliković je istaknula znanstveno-istraživački rad, razvoj informacijsko-dokumentacijske službe, suvremeno umjetničko stvaralaštvo, suradnju s drugim institucijama kulture i znanosti u Vojvodini i Hrvatskoj, te osnaživanje ljudskih resursa u kulturi. Čeliković je predložila i uvođenje nove godišnje nagrade za kulturu u hrvatskoj zajednici.

»Moramo prihvatiti da smo mi zajednica novih institucija. To je činjenica koju moramo prihvatiti i moramo razmišljati da ono što smo naslijedili iz prošlosti danas moramo na suvremen način približiti našem narodu.

Na katedrama na fakultetima u Srbiji ne postoji nijedan program koji izučava bilo što od hrvatskih elemenata. Usprkos petnaestogodišnjim naporima, nismo pridobili nijednu državnu instituciju. Nije se dogodio taj iskorak da budemo ravnopravni sa Srbima, Mađarima, Slovancima i drugim manjinama. Veliku pomoć pružili su nam Filozofski fakultet iz Zagreba i Filozofski fakultet iz Osijeka. Za 15 godina potpisali smo više od 10 sporazuma o suradnji, što je rezultiralo velikim istraživačkim projektima«, kazala je Čeliković.

Kao značajan posao koji predstoji ona je izdvojila popis materijalne kulturne baštine.

»Materijalnu baštinu teško je čak i locirati. Na nama je veliki posao opisivanja, a te popise treba raditi struka i imamo obećanje iz Ministarstva kulture Hrvatske za kadrovsko snaženje«, kazala je Čeliković.

Dokumentacijska, informatička i komunikacijska služba uključuje Biblioteku *Croatica*, arhivistiku, digitalizaciju, web stranicu.

Čeliković je dobila jednoglasnu potporu vijećnika koji su u svojim diskusijama istaknuli stručnost i posvećenost, te dobru suradnju s Hrvatima u svim dijelovima Vojvodine i suradnju s kulturnim i znanstvenim institucijama u Hrvatskoj.

»Katarina Čeliković pokrenula je nagrađivanje najboljih učenika u našoj zajednici, pokrenula je mnoge programe Hrvatske čitaonice, digitalizaciju baštine, pod njenim vodstvom obnovljen je prostor ZKVH-a, kulturne udruge se mogu osloniti na Katarinu, koordinirala je *Liru naivu*, bila je podrška recitatorima, samo je dio onoga što je do sada uradila«, kazala je predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

Nakon sjednice HNV-a rješenje o imenovanju ravnateljice ZKVH-a donosi Vlada AP Vojvodine.

Natječaj HNV-a za udruge kulture

Na sjednici je donijeta Odluka o raspisivanju natječaja HNV-a za 2023. godinu za hrvatske udruge kulture. Ukupni iznos sredstava natječaja je tri milijuna dinara. Budući da se natječaj raspisuje pri kraju godine, pravdanje sredstava neće se morati uraditi u ovoj kalendarskoj godini, već će se realizacija prenijeti u narednu godinu.

Vijećnici su izglasali i izmjene Akta o osnivanju i Statuta NIU *Hrvatska riječ*. Kako je obrazloženo, riječ je o usklađivanju sa zakonom, usklađivanje sa šifarnikom djelatnosti i promjenom adrese, izmjeni uvjeta za imenovanje i razrješenje ravnatelja i glavnog i odgovornog urednika. Kako je obrazložio ravnatelj NIU *Hrvatska riječ* **Ladislav Suknović**, za izbor ravnatelja bit će potrebno 10 godina rada u struci i dvije godine rukovođenja medijima, a za glavnog i odgovornog urednika 10 godina rada na uređivačkim ili novinarskim poslovima.

Upravnom odboru NIU *Hrvatska riječ* mandat je istekao, pa su na današnjoj sjednici izabrani novi članovi. Novi članovi UO *Hrvatske riječi* su: **Mira Tumbas** (Tavanakut), vlč. **Josip Ivešić** (Ruma), **Mirjana Stantić** (Subotica), **Gordana Jerković** (Petrovaradin), **Nevenka Tumbas** (Subotica), **Renata Kuruc** (Sonta), **Marica Stantić** (Đurđin), **Amalija Šimunović** (Vajska) i iz reda zaposlenih **Željka Vukov**. Mandat je istekao i Nadzornom odboru, a za nove članove izabrani su **Marko Tucakov** (Novi Sad), vlč. **Dragan Muharem** (Subotica) i **Mirjana Trkulja** iz reda uposlenih.

Na zamolbu vijećnika **Nikole Pavlića** jedna od točaka dnevnog reda HNV-a odnosila se na problem koji imaju neki aktivni članovi hrvatske zajednice koji ne mogu dobiti državljanstvo Hrvatske, te predložio da nadležna tijela Hrvatske prime izaslanstvo HNV-a radi upoznavanja s ovim problemom.

Predsjednica HNV-a kazala je da je nakon razgovora u Hrvatskoj dogovor da se napravi popis pripadnika aktivnih članova zajednice, a koji do sada nisu mogli dobiti

hrvatsko državljanstvo, ali uz vođenje računa iza kojih ljudi se staje.

Na kraju sjednice predsjednica HNV-a Jasna Vojnić upoznala je vijećnike sa značajnim projektima i aktivnostima Hrvatskog nacionalnog vijeća.

»U tijeku su kapitalni projekti izgradnje, dogradnje i obnove tri vrtića koji imaju programe na hrvatskom jeziku. Od sljedeće godine svaka županija u Hrvatskoj izdvojiti će oko 15.000 eura za naše redovito funkcioniranje. To znači i veću odgovornost i moramo napraviti plan koje ćemo udruge podržati, koje kapitalne projekte. Zajednica županija bit će na proslavi Dana zajednice 15. 12. kada će sporazum biti i potpisan. Osim toga, pojedine županije iskazale su spremnost za stipendiranje studenata koji studiraju u Srbiji, na to se nadovezao i Središnji državni ured koji će do kraja ove godine osigurati stipendije. Zahvaljujući našem Odboru za obrazovanje upisano je 18 studenata na sveučilišta u Hrvatskoj, na smjerove koje su željeli. Trenutno je upis novih polaznika za Lektorat. Za 45 učenika od prvog do četvrtog razreda organizirane su četiri linije prijevoza. S dva milijuna troškovi za prijevoz porasli su na pet milijuna dinara i da nije potpore iz Hrvatske ne znam kako bi to izdržali, jer od Srbije dobivamo 10 milijuna dinara. Ove godine dvostruko je više prvašića, nastavu na hrvatskom upisalo je 60 srednjoškolaca. Radimo na Strategiji kulture, kući Monoštorske župe«, kazala je Vojnić.

Ona je izdvojila i izbor novog predsjednika HKUD-a **Vladimir Nazor** u Somboru **Tomice Vukovića** kao značajni iskorak za Hrvate u tom gradu.

Z. V.

Šokci i baština u Beregu

»Alaj nam se raširilo kolo«

U programu su se predstavili šokački Hrvati iz Berega, Monoštora, Sonte, Vajske, Plavne i Bođana

Šokci i baština, zajednička manifestacija šokačkih udruga iz Podunavlja, održana je u prošli petak, 20. listopada. Domaćin je bilo Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo **Silvije Strahimir Kranjčević**, a sudjelovali su KUD Hrvata **Bodrog** iz Monoštora, KPZH **Šokadija** iz Sonte, HKU **Antun Sorgg** iz Vajske, HKUPD **Matoš** iz Plavne, župa sv. Jurja Vajska, učenici tambure isturenog odjela Glazbene škole **Petar Konjović** u Monoštoru i pjesnik **Josip Dumendžić**. Manifestacija je to koja traje od 2008. godine i koju je Hrvatsko nacionalno vijeće proglasilo 2013. godine manifestacijom od posebnog značaja za Hrvate u Srbiji.

Živa zajednica u Podunavlju

U odnosu na prošlu godinu vidljiv je pomak u kvaliteti programa, koji ni ove godine nije bio tematski određen, pa

su prikazani tradicijski plesovi, običaji, pjesme i glazba, a čula se i *rič* na šokačkoj ikavici. Najmlađi sudionici bila su djeca iz Plavne i Vajske koji su prikazali dječje igre iz Hrvatske, a za nastup ih je pripremila **Evica Bartulović**.

»Uspjeli smo se pripremiti za četiri do pet proba. Najmlađa djevojčica na pozornici ima samo četiri i pol godine. Starije djevojčice obukle smo u *roklje*, a to je nošnja koja se oblači samo za crkvu, u kojoj se ne pleše, pa su djevojčice otpjevale pjesme o Plavni i Vajskoj«, kaže Evica Bartulović.

»Svi sudionici su zadovoljni, a i mi kao domaćini. Svi sudionici imali su kvalitetan program. Reakcije gledatelja bile su pozitivne, a i zavidan broj mještana Berega pratio je ovu manifestaciju«, kaže predsjednik HKPD-a **Silvije Strahimir Kranjčević Milorad Stojnić**.

»Svi mi svjedoci smo kako je Matica u Subotici nakon što je izgrađena postala veliko okupljalište djece, mladih, sta-

riji, različitih pripadnika naše zajednice i pripadnika svih drugih zajednica! Nismo mogli ni zamisliti koliki je magnet Matica postala za sve one kojima je do dobrobiti naše zajednice stalo. To je ono što vidimo i u našem Podunavlju. Kuća monoštorske župe, uz Hrvatski dom u Somboru, pastoralnu dvoranu u Plavnoj i *šokačke kuće* u Sonti, Beregu i Vajskoj, projekt je kojem ćemo se prioritetno posvetiti. Male matice moraju izniknuti u svakom mjestu gdje želimo *šušur*, sigurnost i preporod. Kuća monoštorske župe bit će ne samo centar Monoštora nego mjesto gdje će svatko moći naći svoj komadić neba. Zelenilo podunavskih šuma, tišina rijeke, miris pečene ribe, toplina vjetra... svaki čovjek željan je takvog mira. A vi to možete osigurati. Nigdje doli kod vas nema toliki postotak pripadnika naše zajednice. Nigdje doli kod vas običaji se nisu toliko infiltrirali u svakog čovjeka. Mnoga blaga zakopana su upravo ovdje», kazala je predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

Baštinici velikog kulturnog bogatstva

Sudionicima i publici obratio se i predsjednik DSHV-a i ministar za ljudska i manjinska prava **Tomislav Žigmanov**.

»Činjenica da smo ostvarili naš politički cilj i da u dijelu političke participacije danas sudjelujemo u procesu dono-

šenja odluka na nacionalnoj i pokrajinskoj razini jeste ono priznanje koje smo dobili nakon višegodišnje dosljedne borbe u zalaganju za ravnopravnost i jednakost Hrvata. Na toj liniji našeg zalaganja ostajemo i dalje s našim partnerima iz Hrvatske i Srbije, s Hrvaticama i Hrvatima iz Srbije koji prepoznaju u nama autentičnog i dosljednog zalagatelja za dobro i napredak hrvatskoga naroda ovdje, i to očekujemo i u procesima i danima koji su pred nama. Predsjednica HNV-a, koja uspješno vodi značajan dio procesa unutar hrvatske zajednice je rekla: najvjerojatnije 17. prosinca bit će izbori na nekoliko razina u Srbiji. Budimo svjesni i odgovorni toga dana. Glasujmo za one koji čine da se perspektive hrvatskoga naroda u Srbiji, u svakoj lokalnoj zajednici, drže velikima. Da ostanemo tu gdje smo, gdje su bili naši preci, gdje smo baštinili veliko kulturno bogatstvo koje hoćemo očuvati i ostvariti puninu naše integracije«, kazao je Žigmanov.

Manifestaciji su prisustvovali i generalni konzul generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, načelnik Općine Draž **Stipan Šašlin**, zastupnik u Skupštini Srbije **Mirko Ostrogonac**, v. d. ravnateljica ZKVH-a **Katarina Čeliković**, ravnatelj NIU *Hrvatska riječ* **Ladislav Suknović**, vijećnici HNV-a, svećenici, predstavnici Grada Sombora i drugi uzvanici.

Z. V.

Rezolucija EP – apeli i prijetnje sankcijama

*Mjere koje je podržala većina eurozastupnika podrazumijevaju među ostalim zahtjev za ukidanje pristupa novcu iz fondova EU i ciljane sankcije za one koji su u napad bili umiješani * Elvira Kovács je uvjeren da do uvođenja sankcija sigurno neće doći, jer je za takvu odluku »neophodan konsenzus među zemljama članicama, a zemlje članice ne misle sve isto o ovom pitanju«*

Europski parlament usvojio je 19. listopada rezoluciju »o nedavnim dešavanjima u dijalogu Srbija-Kosovo« kojom se Europska komisija i Europsko vijeće pozivaju da uvedu mjere protiv Vlade Srbije ukoliko se dokaže umiješanost srpskih vlasti u napad koji se 24. rujna dogodio u Banjskoj na sjeveru Kosova. U tekstu rezolucije se, među ostalim, osuđuje »grozni i kukavički teroristički napad dobro organiziranih srpskih paravojnih formacija na kosovske policajce«, u kojima je ubijen kosovski policajac, a potom i i trojica naoružanih Srba, za koje se sumnja da su sudjelovali u napadu.

Mjere koje je podržala većina eurozastupnika podrazumijevaju među ostalim zahtjev za ukidanje pristupa novcu iz fondova EU i ciljane sankcije za one koji su u napad bili umiješani.

Što znači i kakve će posljedice imati po Srbiju i njene, iako posustale eurointegracije, ova rezolucija?

Što Srbija može izgubiti?

U rezoluciji se navodi kako je politika Srbije prema Kosovu i njegovim zapadnim saveznicima »veoma opasna« i pozvali su na deeskalaciju situacije na sjeveru Kosova. Eurozastupnici su pozvali srpske institucije da u potpunosti surađuju, privedu optužene za napad koji se nalaze u Srbiji i izruče ih Kosovu.

Također se poziva Europsko vijeće da uvede sankcije **Milanu Radoičiću**, po uzoru na američke sankcije koje su mu uvedene 2021. godine.

Beograd i Priština se pozivaju da ne poduzimaju nikakve jednostrane akcije koje mogu ugroziti mir i stabilnost regije i da aktivno rade na mirnom razrješenju sporova, kroz dijalog pod okriljem EU.

Obje strane se pozivaju na poštovanje Briselskog i Ohridskog sporazuma, kao i svih prethodnih dogovora, a Kosovo da, u skladu s tim sporazumima, bez odgađanja formira Zajednicu srpskih općina.

Osim apela na suradnju, mir i poštivanje dogovora u rezoluciji se navode i sankcije koje bi mogle pogoditi Srbiju.

Naime, u rezoluciji piše kako bi, ukoliko se umiješanost državnih tijela Srbije u događanjima na sjeveru Kosova dokaže, Europska komisija trebala zamrznuti sredstva iz Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA) namijenjena Srbiji, i uvesti sankcije na imovinu i kretanje protiv pojedinaca koji su pridonijeli destabilizaciji sjevera Kosova i lidera velikih organiziranih kriminalnih mreža.

Postavlja se pitanje koliko bi novca Srbija mogla izgubiti i jesu li ove prijetnje sankcijama ozbiljne. Podsjetimo se, Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA) počeo se koristiti 2007. i predstavlja potporu reformama u zemljama kandidatima za članstvo u EU. Od 2007. do 2013. proračun je bio 11,5 milijardi eura, između 2014. i 2020. iznosio je 12,8 milijardi eura, a za razdoblje od 2021. do 2027. ukupna količina sredstava iznosi gotovo 14,2 milijarde eura.

Međak: Politički dokumenta

Nezavisni konzultant za europsko pravo i integracije **Vladimir Međak** za BBC na srpskom je rekao kako je ovaj akt politički dokument i stoga neće proizvesti izravne posljedice po Srbiju ili pojedince. Odnosno, da u pravnom smislu ovo još uvijek ne znači ništa.

SSP

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa Srbijom potpisan je 2008. godine. Sljedeće godine ukinuta je viza za građane Srbije koji putuju u zemlje shengena i Srbija se službeno prijavila za članstvo u EU. Europsko vijeće potvrdilo je Srbiju kao zemlju kandidatkinju 2012., a godinu dana kasnije usvojilo je preporuku Komisije za otvaranje pregovora. SSP je stupio na snagu 2013. Prva međuvladina konferencija EU i Srbije održana je u siječnju 2014. godine, a u 2015. su otvorena prva dva od 35 pregovaračkih poglavlja. Do 2020. godine otvoreno je 18 pregovaračkih poglavlja.

»Ne znamo što će biti od ovog dokumenta, odluke će donositi Europsko vijeće i Europska komisija, a svaka od tih institucija ima vlastite interese – Vijeće predstavlja države članice, Komisija cijelu Europsku uniju, a Parlament građane«, kaže Međak.

On, međutim, ističe kako je »prije pet godina Srbija bila prva u redu za ulazak u EU, a sada govorimo o sankcijama«. Ocijenio je, kako »rezolucija ima veliki politički značaj i vrlo je loša stvar po Srbiju, jer su ga usvojile partije koje čine i Europsku komisiju, a i rukovode zemljama preko svojih vlada«.

Ako se pogleda konkretno o koliko novca je riječ, Srbija je u drugoj tranši pomoći iz IPA fondova dobila 1,54 milijarde eura (za razvoj demokracije, vladavinu prava, zaštitu okoliša, energetiku, promet, inovacije, obrazovanje, zapošljavanje i poljoprivredu). Također je, prema podacima Europske komisije, za 2023. godinu planirano ulaganje od 165 milijuna eura u energetskom sektoru u Srbiji.

Vladimir Međak je ocijenio da bi se potencijalno zamrzavanje sredstava u slučaju da istraga kosovske policije pokaže umiješanost srpskih institucija u napad u Banjskoj odnosila na »projekte koji su bitni za Vladu Srbije, ali ne i na civilno društvo, koje nastavlja uživati pristup fondovima«. Također smatra kako sam IPA fond nije toliko bitan

suštinski, koliko jeste principijelno kao početna točka, jer su tu i fondovi Europske banke za obnovu i razvoj i Europske investicijske banke.

»Ako bi se krenulo tim putem, to bi moglo izići na pola milijarde eura godišnje«, procijenio je Međak.

Premda rezolucija ima samo »deklaratorni karakter«, nju treba tumačiti i u kontekstu pristupanja Srbije EU«, rekao je istraživač Instituta za europske studije **Petar Milutinović** za BBC i dodao da Europsko vijeće i Europska komisija »uzimaju u obzir mišljenja i rezolucije Europskog parlamenta«, iako ne postupaju uvijek po njima. On je ocijenio da je posebno »zabrinjavajuće« to što mjere koje predlaže EP do sada nisu uvođene protiv drugih zemalja kandidata tijekom procesa pridruživanja, te bi Srbija bila presedan.

»I Kosovo i Srbija se poslije prethodnih događaja nalaze u zamrznutom statusu pregovora o pristupanju EU i, ukoliko ne bude pomaka, obje strane ne mogu računati na ubrzan pristup europskim fondovima i skorije učlanjenje«, smatra Milutinović.

Kovács: Rezolucija neobjektivna i jednostrana

Predsjednica Odbora za europske integracije Narodne skupštine Srbije i potpredsjednica Saveza vojvođanskih Mađara **Elvira Kovács** ocijenila je za Radio Slobodna Europa da je tekst rezolucije »neobjektivan i potpuno jednostrano sagledava situaciju u korist Prištine«. Također ističe da rezolucije EP nisu pravno obvezujuće ni za zemlje članice EU ni za Europsku komisiju.

»Ne kažem da su potpuno nebitne, naravno da ih trebamo s izuzetnom pažnjom čitati, ali one ne proizvode nikakav konkretan korak«, rekla je.

Ocijenila je da je ovakav tekst rezolucije preuranjen, navodeći kako je neophodno da se sačeka objektivna, temeljna istraga. Uvjerena je da do uvođenja sankcija sigurno neće doći jer je, kako kaže, za takvu odluku »neophodan konsenzus među zemljama članicama, a zemlje članice ne misle sve isto o ovom pitanju«.

J. D.

EU najveći donator

Sviše od tri milijarde eura bespovratne pomoći za dvadeset godina EU je najveći donator u Srbiji i glavni je partner u zemlji u potpori i razvoju i tekućim reformama. Povijest partnerstva potiče iz 2001. godine putem CARDS-a ili pomoći Zajednice za obnovu, razvoj i stabilizacioni program. Godine 2006. program CARDS zamijenio je Instrument za prepristupnu pomoć (IPA) koji je trajao do 2013. godine. Nakon IPA, pokrenut je instrument IPA II, koji je Srbiji donio bespovratna sredstva u iznosu od 1,5 milijardi eura u razdoblju 2014. – 2020. IPA II program fokusiran je na ključna područja koja bi trebala olakšati pripremu Srbije za njeno članstvo u EU.

Inače, na sajtu Ministarstva za europske integracije istaknuto je kako se u Srbiji provodi više od 300 projekata, u 17 sektora, da je 2.790 milijuna eura uloženo kroz prepristupne fondove od 2007. do 2020. i 6.500 milijuna eura u povoljnim kreditima.

Također, EU je Srbiji odobrila pomoć u vrijednosti od 93 milijuna eura u borbi protiv pandemije covid 19. Uloga EU bila je veoma važna i u ublažavanju posljedica poplava 2014. godine. Srbija je najveći primalac donacija EU na Zapadnom Balkanu i jedna od najvećih u svijetu.

Tomislav Žigmanov, ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog i predsjednik DSHV-a

Možemo djelovati unutar institucija u kojima se odlučuje i neke odluke koje se donose imaju onda i pozitivne posljedice na naš društvenih položaj. Mislite li da bismo bili domaćini susreta predsjednika dviju vlada da smo djelovali izvan institucija? Drugo, negativne politike označavanja su splasnule, a uvećane su pozitivne politike odnosa prema nama, što je za izravnu posljedicu imalo činjenicu da su Hrvati u Vojvodini »živnuli«, u smislu da je povećan broj onih koji očituju interes da sudjeluju u životu zajednice

Odluka o ulasku u Vladu bila je ispravna

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Prije godinu dana, 26. listopada, zastupnici Narodne skupštine Srbije izabrali su novu Vladu. Uz premijerku **Anu Brnabić**, u sastav Vlade ušlo je 25 resornih ministara i tri ministra bez portfelja. Među njima bio je i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**, koji je imenovan za ministra za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog. Da će Žigmanov biti dio nove Vlade javnost je saznala nekoliko dana ranije, kada je predsjednik Sr-

bije, a tada i predsjednik Srpske napredne stranke **Aleksandar Vučić** objavio imena kandidata. Sam Vučić za taj prijedlog kazao je kako je to vjerojatno najveće iznenađenje u novoj Vladi. Godinu dana nakon ulaska u Vladu, a uoči predstojećih izbora Tomislav Žigmanov u intervjuu za *Hrvatsku riječ* govori o godini provedenoj na dužnosti ministra, o tome koliko je njegov ulazak u Vladu utjecao na položaj Hrvata u Srbiji, ali i o najavljenim izborima.

► Prije godinu dana, 23. listopada Aleksandar Vučić priopćio je imena kandidata za sastav nove Vlade. Među tim imenima bili ste i Vi. Mediji su to vidjeli kao iznenađenje. Vučićev poziv ste prihvatili i službeno ste od 26. listopada ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog. Poslije godinu dana kako gledate na ulazak u Vladu, je li to bila dobra odluka?

Bilo je to veliko iznenađenje za mnoge u Srbiji, pa i za nas u DSHV-u. Istodobno, bilo je to i veliko priznanje od strane pobjednika izbora – tadašnjeg predsjednika Srpske napredne stranke Aleksandra Vučića – za ono što smo godinama, ili bolje desetljećima, činili u DSHV-u – dosljedno i odlučno artikulirali interese pripadnika hrvatske zajednice, s ostvarenjima koji su se nizali, uz korištenje isključivo demokraciji primjerenih metoda borbe. I ponuda ulaska u srbijansku Vladu može se onda tumačiti kao novi iskorak u niski spomenutih uspjeha DSHV-a. U tom smislu, jasno je da je odluka koju smo donijeli bila logična i laka te da, iz perspektive godinu dana nakon toga, možemo s ponosom reći da je bila i ispravna! Ova i ovakva pozitivna ocjena našeg sudjelovanja u procesima donošenja odluka počiva na sljedećem: Hrvati u Vojvodini, to jest Srbiji, potvrdili su svoju sposobnost da mogu biti dionici najviših državnih politika na način da kvalitetno i kompetentno odgovaraju izazovima. Drugo, osnažena je i ubrzana integracija Hrvata u srbijansko društvo, uz razvoj pozitivnih politika priznanja. Treće, otopljavanje spram nas koje je uslijedilo za posljedicu je imalo povećan interes naših sunarodnjaka za narodnosna i identitetska pitanja te širenje mreže naših organizacija, uz do sada neviđeno jedinstvo i zajedništvo. Četvrto, u hrvatsko-srpskim odnosima ne samo da smo ostali nezaobilazni čimbenik, već smo postali instancom koja povezuje i povod smo susreta na najvišoj razini između dvije države! Sve su to razlozi koji i više nego jasno kazuju da je to bila jedna od najboljih odluka koju smo donijeli u posljednjih desetak godina i da povjerenje koje smo dobili od Aleksandra Vučića ni na koji način nismo iznevjerili.

► U Vladu Srbije ušli ste kao prvi politički predstavnik hrvatske manjine u Srbiji. Kakva je bila suradnja s ostalim ministrima? Je li bilo zaprečavanja nekih Vaših ideja, prijedloga, aktivnosti?

Vlada Srbije je ogroman državni sustav koji funkcionira po jasno propisanim procedurama, točnom podjelom nadležnosti, horizontalnim i vertikalnim pravilima komunikacije i suradnje, u koji se svaki ministar mora uklopiti i tomu prilagoditi svoje državničko djelovanje. U neposrednom djelokrugu nadležnosti ministarstva koji vodite kao ministar imate svoju autonomiju, koju kroz programe i rad u najvećem omjeru ostvarujete samostalno. Naravno, međusektorski dogovori i suradnja je uvijek potrebna. U proteklih godinu dana imao sam odličnu suradnju sa svima u Vladi – od premijerke Ane Brnabić do kolega ministara. To onda znači da su i inicijative koje su dolazile iz našeg ministarstva ili mene osobno

nailazile na pozitivni prihvata te da su bile i uspješno realizirane.

► Područje djelovanja ministarstva koje vodite vrlo je široko. Za tih godinu dana što su bila najznačajnija postignuća?

Da, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog ima vrlo široko područje djelovanja, odnosno veoma je veliki broj područja društva unutar kojih vrši svoje izvršne i upravne nadležnosti. To su ljudska prava u svojoj složenosti, gdje mi radimo na njihovom unaprjeđenju i izvještavanju po prihvaćenim međunarodnim dokumentima. Drugo, a trudim se uvijek isticati njezinu veliku važnost, jest afirmacija i zaštita prava koja uživaju nacionalne manjine ili, bolje, nacionalne zajednice – narodi koji u Srbiji ne pripadaju većini. Različiti su načini i modeli poticanja ostvarivanja tih prava, prije svega kroz kreiranje i realiziranje različitih politika i pratećih mjera, no istodobno radimo i na osvješćivanju članova nacionalnomanjinskih zajednica da svoja kolektivna prava imaju i da ih slobodno ostvaruju. Slijedi sektor za antidiskriminaciju i ravnopravnost spolova, čiji portfolio je određen samim nazivom – borba protiv diskriminacije kao grubog kršenja ljudskih prava i naponi za ostvarenje ravnopravnosti spolova, s naglaskom na unaprjeđenje položaja žena u društvu. I civilno društvo, kao autonomno područje samoorganiziranja građana, dio je nadležnosti Ministarstva, a fokus rada je usmjeren na razvoj poticajnog okruženja za funkcioniranje organizacija civilnog društva, uspostavu mehanizama za njihovo uključivanje u procese donošenja odluka te stvaranje institucionalnog okvira za suradnju s tijelima vlasti. Tu je i društveni dijalog – institut kojim se traže i nalaze modeli djelovanja različitih institucija vlasti, organizacija civilnog društva i zainteresirane društvene grupe radi pozitivnog rješenja izazova s kojim se suočavaju putem dogovorenog obvezujućeg postupanja. Sve spomenute aktivnosti s predstavnicima međunarodnih organizacija i institucija komunicira i koordinira sektor za međunarodnu suradnju. Kada je riječ o uspjesima, istaknut ću odlično urađene poslove oko izvješća Srbije spram mehanizma Ujedinjenih naroda – Univerzalni periodični pregled, koji je uz velike pohvale prihvaćen od Vijeća za ljudska prava Ujedinjenih naroda u Ženevi prije dva tjedna. Nakon više od 10 godina uvećana su financijska sredstva za rad nacionalnih vijeća nacionalnih manjina za 17 posto, uspješno su realizirani izbori za nove sazive tih tijela manjinske samouprave i uvećana je vidljivost sadržaja uz nacionalne zajednice u javnosti te osnažene politike pozitivnog priznanja. U području antidiskriminacije, osobito kada govorimo o romskoj zajednici, i ravnopravnosti spolova zaokružen je i unaprijeđen zakonodavni okvir te izgrađena primjerena institucionalna arhitektura, koja radi na primjeni strateških dokumenata. Civilno društvo dobilo je nakon više od 10 godina Vladino tijelo – Savjet za poticajno okruženje i razvoj civilnoga društva, u kojem su visoko uključeni predstavnici organizacija civilnog društva, uspostavljene su kontakt točke za suradnju s civilnim

društvom na svim razinama vlasti te sustavno razvijamo njihovo uključivanje u procese donošenje odluka. Društveni dijalog bio je od odsudne važnosti za unaprjeđenje određenih politika u području pojedinih ranjivih grupa (beskućnici, postpenalni resocijalizanti, djeca u uličnoj situaciji) ili novih fenomena (mentalno zdravlje, inkluzija studenata s invaliditetom, rodno osjetljivi jezik...). Inače, spomenuto prepoznaju i drugi – izvješća međunarodnih organizacija i institucija Europske unije uvijek pozitivno vrednuju ostvarenja našeg Ministarstva. Naravno, sve to ne bi bilo moguće bez odličnog i kompetentnog profesionalnog tima, među kojima se trudim biti prvi među jednakima.

► **Što je trebalo biti, a nije urađeno za ovih godinu dana?**

Ima i toga, no ne previše. Prvo je izvještavanje o ostvarenosti ravnopravnosti spolova, unaprjeđenje zakonodavnog okvira pripadnika LGBTQI zajednice i Akcijski plan za nacionalne manjine.

► **Akcijski plan za manjine bio je pred usvajanjem u prošlom sazivu Vlade Srbije. Na konačnu verziju stigao je niz primjedbi, prije svega od strane Hrvatskog nacionalnog vijeća. Što se na Akcijskom planu radilo prethodnih godinu dana i zašto još nije usvojen?**

U pravu ste s konstatacijom i ocjenom – nije donijet Akcijski plan za nacionalne manjine u mandatu prošle Vlade iz razloga što su pojedini predstavnici nacionalnih vijeća nacionalnih manjina imali primjedbe na postojeći prijedlog. Kao ministar, započeo sam mandat s tim naslijeđem, no istodobno su bili u tijeku izbori za nove sazive nacionalnih vijeća, koji su okončani tek sredinom svibnja ove godine konstituiranjem Albanskog nacionalnog vijeća. Nakon toga dobili smo novoga predsjednika Koordinacije nacionalnih vijeća, a konstituiran je i novi Republički savjet za nacionalne manjine. Poslije toga počele su pripreme za izradu novog Akcijskog plana... Vidite, bez obzira na veliku potrebu, jednostavno se zbog nepostojećeg institucionalnog okvira nije moglo puno dalje odmaknuti. Vrlo brzo ćemo imati sastanak radne grupe te nastaviti rad na izradi nacrtu Akcijskog plana za prava nacionalnih manjina.

► **U nadležnosti Ministarstvu za ljudska i manjinska prava su i nacionalne manjine. Koliko ste u tome uspjeli uraditi?**

Već sam rekao kako sam u radu posebno posvećen afirmaciji i zaštiti prava koja uživaju nacionalne manjine. Spomenuo sam i različite načine i modele poticanja ostvarivanja tih prava, prije svega kroz kreiranje i realiziranje različitih politika i pratećih mjera. Isto tako, radimo i na osvješćivanju članova nacionalnomanjinskih zajednica da svoja kolektivna prava uopće imaju, i to iz jednostavnog razloga što ne pripadaju većini, te da ih i ostvaruju. Ova prava i aktivnosti, na koncu, počivaju na načelima i postulatima koji su prihvaćeni od ključnih institucija na međunarodnoj razini, a u svojoj suštini počivaju na temeljnim kršćanskim vrednotama – nepri-

kosnovenosti života, neotuđivom dostojanstvu, pravu na puninu vlastitosti, bitno i jedino pozitivnom odnosu spram drugoga... Nacionalne i etničke manjine u jednom društvu moraju biti pozitivno diskriminirane i imati više mogućnosti kako bi imale jednake šanse i kako se ne bi osjećale uskraćenima zbog činjenica identitetske različitosti i vlastite manjebrojnosti. Stoga oni koji donose odluke moraju imati svijest o tome da se konstantno ulažu naponi da se nerazumijevanja koja nastaju na toj ravni neprekidno otklanjaju. Trudimo se ukazati na pozitivna zakonska rješenja i na to da se ona moraju primjenjivati, ali i u širokom kontekstu poticati ostvarivanje manjinskih prava.

► **Vaš ulazak u Vladu tumačen je kao znak da je službeni Beograd spreman raditi na poboljšanju odnosa između Srbije i Hrvatske. I zaista: početak godine bio je u znaku intenzivnih susreta na ministarskoj razini. Dva puta su se susreli i premijeri Andrej Plenković i Ana Brnabić. I čini se da je onda sve stalo. Je li sve završilo na tome ili ima i konkretnih pomaka?**

Sve ovisi o očekivanjima. Ja bih rekao da je u proteklih deset mjeseci učinjeno u odnosima između dviju država više negoli u proteklih 5-6 godina – dva susreta predsjednika Vlada i nekoliko sastanaka na razini ministara dovoljni su dokazi za takvu ocjenu. Jesu li oni za posljedicu imali dovoljno pomaka i rješavanja otvorenih pitanja? Zacijelo da nisu. No, čini se da je najvažnije da su se međudržavni odnosi vratili u institucionalne okvire komunikacije, što je početna pretpostavka za rješavanje svih problema. S druge strane, ne treba smetnuti s uma da je ključni poticaj u ovom novom valu »otopljanja« odnosa došao od političkih predstavnika dviju nacionalnih zajednica – Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj, što je svemu dalo posebni obol i neku dodatnu vrijednost.

► **Nekoliko dana nakon što ste postali ministar u Vladi Ane Brnabić za zagrebački Večernji list izjavili ste da su Vaša očekivanja usmjerena na nastavak integracije Hrvata u srbijansko društvo i dodali kako će to biti neusporedivo lakše i jednostavnije »jer smo u prilici djelovati unutar, kako se to kaže, institucija sistema«. Koliko je Vaš ulazak u Vladu utjecao na poboljšanje položaja Hrvata u Srbiji?**

Znatno! Prvo, već ste rekli, možemo djelovati unutar institucija u kojima se odlučuje i neke odluke koje se donose imaju onda i pozitivne posljedice na naš društvenih položaj. Mislite li da bismo bili domaćini susreta predsjednika dviju vlada da smo djelovali izvan institucija? Drugo, negativne politike označavanja su splasnule, a uvećane su pozitivne politike odnosa prema nama, što je za izravnu posljedicu imalo činjenicu da su Hrvati u Vojvodini »živnuli«, u smislu da je povećan broj onih koji očituju interes da sudjeluju u životu zajednice. Treće, održali smo, unatoč izazovima, visoko konsolidirane prilike u zajednici, što omogućuje da možemo biti unutar naših institucija više posvećeni realizaciji razvojnih programa, u što je uključen, prije svega u novi saziv

HNV-a, veći broj mladih osoba. Četvrto, rast podrške koju institucije hrvatske zajednice dobivaju iz Hrvatske bio bi vrlo vjerojatno manji, jer imati kao zajednica ministra u vladi veliki je »brand«, koji »jako zvuči«. Želio bih ovdje pozitivno istaknuti i afirmativne geste predstavnika hijerarhije naše Crkve i većeg dijela strukture klera spram našeg djelovanja, koje izuzetno cijenimo i trudimo se uvažiti u svojem djelovanju one specifične potrebe koje nam delegiraju naši biskupi, svećenici i vjerničke skupine. Naravno, svjesni smo da su to prvi veći koraci te da prostora za napredak itekako postoji!

► Često se ističe primjer Novog Sada, pa i Vlade AP Vojvodine gdje su politički predstavnici hrvatske manjine dio vladajuće strukture, no neke lokalne sredine kao što su Subotica ili Sombor i dalje ne slijede te primjere iako ista stranka vodi vlast kao i u Republici, Pokrajini, Novom Sadu. Kako to komentirate? Djeluje kao da se dvije različite politike vode unutar iste stranke.

To je paradoks koji je teško racionalno pojmiti i tumačiti. Vjerojatno su to predstavnici onih struktura unutar

vladajuće stranke kojima nije stalo do ravnopravnosti Hrvata. Toga su dokazi viševrsno favoriziranje onih Hrvata koji sebe smatraju samo Bunjevcima, za što je primjer bez presedana uvođenje nepostojećeg jezika u službenu uporabu, aktivno zaustavljanje određenih inicijativa kao što je formiranje Hrvatskog školskog centra, podupiranje onih događaja koji Hrvatima nanose štete, kao što je snažna podrška održavanju koncerta **Baje Malog Knindže** u Subotici od strane lokalne vlasti i načelnika Okruga te nespremnost da se Hrvati uključe u procese donošenja odluka i apsolutna zatvorenost za zapošljavanje u tzv. javnom sektoru. Vjerujemo da ćemo to, pozitivno po Hrvate, uspjeti razriješiti u izbornom ciklusu pred nama. Druga dva primjera koja ste spomenuli zbilja jesu mogući model pozitivnih praksi koji bi mogao biti primijenjen i u svim ostalim lokalnim samoupravama, uz sagledavanje njihove posebnosti. Za vrijeme gradonačelničkog mandata aktualnog predsjednika SNS-a **Miloša Vučevića** u Novom Sadu, otvoreno i dijaloški s predstavnicima Hrvata – dakle DSHV-a i HNV-a, i ne uzimajući u obzir činjenicu da nas nema

u Gradskoj skupštini u tekućem mandatu, kreirani su mehanizmi koji su se pokazali dobrima za ostvarivanje znatnog dijela naših potreba u najvećem gradu Vojvodini. Na sličan način je postupila i pokrajinska administracija koju uspješno vodi, u drugom mandatu, **Igor Mirović**, s tim da su predstavnici naše zajednice dobili priliku biti dijelom kako same Vlade, tako i stručnih sektora pojedinih tajništava te savjetodavnih struktura koje djeluju pri kabinetu pokrajinskog premijera, o čemu smo javnost dobro informirali. Od posebne je to važnosti, imajući u vidu činjenicu da je najveći dio potreba hrvatske zajednice u Srbiji i dobar dio institucionalne infrastrukture u područjima kulture i informiranja osnovan od pokrajinske vlasti i iz pokrajinskog proračuna se financira.

► **Kako će DSHV izaći na lokalne i pokrajinske izbore?**

Vi znate, budući da Srbija ne primjenjuje dio Međudržavnog sporazuma koji se odnosi na institut zajamčenih mandata, da kao nacionalna zajednica imamo višestruke deficite kada je u pitanju predizborno pozicioniranje. Tako što, to treba stalno isticati, Srbi u Hrvatskoj ne samo da nemaju, već im tako što omogućuje maksimalnu političku participaciju na svim razinama vlasti. O tome kako ćemo ovoga puta izaći na izbore za lokalna i pokrajinska predstavnička tijela intenzivno razgovaramo s onima koji imaju slične političke agende i s onima koji hoće s nama uopće izaći! Jer, nemojte zaboraviti da suradnja s DSHV-om kao političkom strankom hrvatske zajednice donosi i manji broj glasova kod birača. Posebno smo otvoreni za podršku od onih struktura hrvatske zajednice koji također očituju aspiracije da budu dio društvenog života.

► **Sredinom prošlog tjedna Vi kao predsjednik DSHV-a i Ušame Zukorlić kao predsjednik Stranke pravde i pomirenja potpisali ste izjavu o suradnji dvije nacionalnomanjinske stranke radi »usuglašenog djelovanja« i »razvijanja uzajamne podrške« u pitanjima od zajedničkog interesa. Znači li to zajednički izlazak na izvanredne republičke izbore?**

Vodila nas je logika da zajedničkim djelovanjem možemo ostvariti više, a dosadašnja suradnja nam je govorila da je riječ o vjerodostojnim partnerima. Sličnih smo profila, sličnih pozicija, gotovo istih misija pa se i suradnja nekako sama po sebi nametnula. Naravno, razgovaramo i o mogućoj suradnji u izbornim aktivnostima koje su pred nama, jer se i tu načelo »zajedno

ostvarujemo više« također pokazuje potencijalno plodonosnim. Odluku o tome, pak, donijet će mjerodavna tijela naših stranaka.

► **Često govorite da je teško politički djelovati ukoliko niste dio sustava, ukoliko niste dio institucija koje rješavaju probleme. Ukoliko Srpska napredna stranka formira novu republičku Vladu i ukoliko budete pozvani u tu Vladu, hoćete li prihvatiti poziv?**

Nećemo se uopće previše razmišljati! Jer, vidjeli ste da su broj i vrsta beneficija zbog sudjelovanja u procesima donošenja odluka gotovo nemjerljivi u odnosu na ono kada niste u takvoj situaciji.

► **Vaš ulazak u Vladu pozitivno je prije godinu dana komentiran u Zagrebu. Hrvati u Srbiji dobivaju nikada veću potporu iz Hrvatske. Koliko to snaži zajednicu?**

Prepoznati smo kao važan, respektabilni subjekt političkog života koji se dosljedno i sa žarom zalaže za dobro Hrvata u Vojvodini, to jest Srbiji, što onda donosi i druge pozitivne posljedice u vašim ulogama i funkcijama koje ostvarujete! Prva stvar koju smo postigli jeste da smo prepoznati kao zajednica koja ima potrebe, koje su artikulirane kroz konkretne inicijative. Drugo, percipirani smo kao zajednica koja je unutar sebe dobro posložena, koja ima kvalitetne institucije koje vode kompetentni ljudi, prije svega tu mislim na krovnu instituciju – Hrvatsko nacionalno vijeće na čelu s predsjednicom **Jasnom Vojnić**, da unutar struktura djelujemo sinkrono, usuglašeno i dogovorno. Treća stvar koju smo ostvarili je da su hrvatske institucije i organizacije u izgradnji suradničkih odnosa ocijenjeni kao pouzdani partneri, koji odgovorno pristupaju realizaciji dogovorenog i transparentno i bez ikakvih zlouporaba troše odobren novac, što je otvorilo dodatne prostore suradnje i proširio broj onih koji pružaju podršku te značajno povećao obim novca koji imamo na raspolaganju. Pri tome u DSHV-u djelujemo integrativno i uključivo, ne marginalizirajući niti jednu od sastavnica naše zajednice, naravno ukoliko djeluje konstruktivno i na dobro zajednice. Misija je, na koncu, političke stranke da osigurava sredstva i druge pretpostavke za sve pripadnike i strukture zajednice. I posljednje, ali ne i najmanje važno, jeste da sve spomenuto ostavlja pozitivne posljedice na život zajednice – razvijamo infrastrukturu, povećavamo broj ljudi koji su angažirani u radu institucija zajednice, sadržaji rada u našoj zajednici su bogatiji i kvalitetniji, snaže se osjećaji da nismo sami i ostavljeni, perspektive kod pripadnika zajednice su svjetlije... Riječju, podrška čiji smo subjekti u brojnim područjima – od egzistencijalnih preko institucionalnih do budućnosnih – donosi brojna dobra, što uvelike pridonosi u konačnici i našoj sve većoj snazi! Žalosti što još uvijek diplomatsko-konzularni predstavnici Republike Hrvatske u Beogradu i Subotici aktivno rade da se sve ovo o čemu govorimo onemoguću. No, na radost u tome do sada nisu imali velikoga uspjeha.

Završen projekt ZKVH-a i Filozofskog fakulteta iz Osijeka

Biblioteka Croatica

– temelj za daljnja istraživanja

Dekan Filozofskog fakulteta prof. dr. sc. Ivan Trojan ponovio je spremnost te ustanove u pružanju stručne i znanstvene potpore Hrvatima u Srbiji.

»U posjet smo doveli niz stručnjaka, profesora s različitih jezičnih i književnih katedara i odsjeka Filozofskog fakulteta. Naša najveća pomoć, a ona nije financijske prirode, je da će se oni upoznati sa sadržajem knjižnice te u vezi s time planirati neke svoje buduće projektne aktivnosti i znanstvene radove. U Vojvodini već niz stoljeća postoji vrlo kvalitetna hrvatska riječ koja se danas trudom ZKVH-a pokušava očuvati unutar jednog prostora koji je katkada i nesklon toj riječi. Kako smo mi na rubu Hrvatske, obveza nam je brinuti se za hrvatsku manjinu s druge strane granice. Također, povezuje nas i to što Subotica i Osijek imaju mnogo kulturoloških dodirnih točaka«, dodaje Trojan.

Ovom je prilikom istaknuta dobra i višegodišnja suradnja ZKVH-a i osječkog fakulteta koji imaju i potpisan ugovor o suradnji. Kada je u pitanju prekogranična suradnja, prošle su godine bili partneri u značajnom projektu »Nematerijalna kulturna baština Hrvata u Srbiji u funkciji razvoja i suradnje«.

Gostima iz Osijeka obratio se i **Tomislav Žigmanov**, bivši ravnatelj ZKVH-a i predsjednik DSHV-a kao stranke koja je inicirala pokretanje prekograničnog programa suradnje. Među ostalim, Žigmanov je profesore upoznao i s izazovima u istraživanju i prezentaciji književne baštine ovdašnjih Hrvata.

Profesori iz Osijeka ovom su prigodom obišli i Hrvatski dom – Maticu, sjedište profesionalnih hrvatskih institucija u Srbiji.

D. B. P.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Filozofski fakultet u Osijeku realizirali su projekt »Knjižnice u funkciji kulturne i znanstvene suradnje« u sklopu programa prekogranične suradnje Hrvatska-Srbija koji financira hrvatsko Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU. Kao završnica projekta, prošle subote, 21. listopada, u studijskom posjetu ZKVH-u boravili su profesori s osječkog Filozofskog fakulteta predvođeni dekanom prof. dr. sc. **Ivanom Trojanom**.

Po riječima v. d. ravnateljice ZKVH-a **Katarine Čeliković**, zavičajna knjižnica *Biblioteka Croatica* u Zavodu kroz ovaj je projekt opremljena u funkciji zaštite i dostupnosti njezine građe. Ujedno, projektom je osnažena kulturna i znanstvena komunikacija te povećavana vidljivost knjižnice. Knjižnica trenutno ima 2.500 svezaka, a radi se na stručnoj katalogizaciji knjiga. *Biblioteka Croatica* sadržava i periodiku i arhivsku građu te će, kako je naglašeno, ubuduće predstavljati važnu točku za istraživače koji se bave temama vezanim za Hrvate u Srbiji.

»Filozofski fakultet je naš dugogodišnji partner, imamo suradnju na vrlo visokoj razini. Ovakvim projektima stvaramo uvjete za još kvalitetniju suradnju«, kaže Čeliković.

Palički »rašomon«

Kada sam počeo detaljnije analizirati na osnovu raspoloživih dokumenata kako je došlo do izgradnje još nedovršenog Aquaparka i Spa-centra na paličkom Muškom štrandu, odmah sam se sjetio sjajnog filma *Rašomon* japanskog redatelja **Akira Kurosawa**, snimljenog davne 1950. godine. U filmu se radi o jednom ubojstvu ispričanom u četiri verzije i na koncu gledatelj neće saznati što se točno dogodilo: redatelj prepušta svakom da donese svoj sud. Tako ću i ja ispričati moju verziju uništenja (»ubojstva«) nekadašnjeg Muškog štranda na kojem sam proveo lijepe trenutke u prošlosti, kao i mnogi drugi posjetitelji. Sudbinu ove graditeljske (!) djelatnosti nazvao sam »obmanom stoljeća« i tvrdio sam kako je ona počela u trenutku kada je usvojen (2006.) »Projekat razvoja turističkog kompleksa Palić« poznat i kao »Master plan Palića«

(MPP06). Plan je izradio *Horwath consulting Zagreb*. Trebamo još napomenuti da je u to doba većinu u Skupštini općine Subotica činila koalicija: SVM (Savez vojvođanskih Mađara), DS (Demokratska stranka), DSHV (Demokratski savez Hrvata u Vojvodini) i SPS (Socijalistička partija Srbije), gradonačelnik je bio iz članstva SVM-a kao i glavni arhitekt grada; dogradonačelnik je bio iz redova DSHV-a, a predsjednik općinske Skupštine iz DS-a. Slijedi izvod iz MPP06 (konačna, originalna verzija).

Plan za Muški štrand

Po MPP06 planu cijeli prostor Palića, koji obuhvaća plan, podijeljen je na zone. Zona D obuhvaća Muški štrand, sportske terene i hotel *Sport*. Slijedi izvod iz teksta: »7.3.4. Zona sporta i lido (D zona) (naslov teksta) Sportski i aktivan deo ponosne istorije. Ova zona pretpostavlja celovito modernizovanje sadašnjeg prostora muškog štranda i sportskog kompleksa koji čine integralnu celinu. Osim toga, predviđeno je funkcionalno razdvajanje ove zone od današnje zone vikend naselja. Ova izrazito važna prostorna zona integralnog resorta Palić (naglasio autor) usmerena je na sportsko-individualno i klupsko tržište, kao

i (na) sve individualce usmerene sportu i aktivnom odmoru. Ovde se računa na obnovu i modernizaciju sadašnjeg sportskog centra na otvorenom prostoru«.

Nadalje, zona D se dijeli na četiri podzone: »D1, D2 – Palić Sport hotel sa sportskom halom. Predlaže se izgradnja savremenog Sport hotela kapaciteta 96 soba posebno uređenih za potrebe sportista, dvoranama sa sadržajima za seminare, fitnes i medicinske preglede za sportiste. Radi karakteristika sportskog tržišta u produžetku hotela se predlaže kao aneks multifunkcionalna sportska hala (naglasio autor). Uz sportski centar na otvorenom izgradnjom sportske hale se dobija mogućnost celogodišnjeg poslovanja objekta«. Slijedi jedan interesantan prijedlog: »D3- Tenis tereni. U pozadini sportskog hotela se predlaže izgradnja tzv. centralnog terena sa malim tribinama, sa četiri pomoćna terena. Razlog predloga jeste da se nadogradi dugogodišnja tradicija tenisa na Paliću. Uz izgradnju terena predlažemo i osnivanje međunarodnog teniskog turnira na Paliću (challenger) koja će pojačati opšti imidž Palića kao turističke destinacije« (zlobnici bi rekli: mali palički Roland Garos) i četvrti dio podzone: »D4- Apartmanski objekti. Predlaže se izgradnja dva apartmanska krila i to svaki od po 30 apartmana veličine 60 i 80 m², za slobodno tržište. Oni predstavljaju podršku sportskom kompleksu Palić na način da će vlasnici apartmana koristiti terene i usluge sportskog kompleksa, kao i usluge samog hotela (prehrana). Predlažemo da se ovi objekti izrade u režiji Razvojnog preduzeća Palić« (takva organizacija nikad nije postojala – prim. a.). Konzultanti su vjerovatno mislili na službenog naručitelja projekta JP *Palić-Ludaš*.

Gdje je Aquapark?

Zacijelo se pitate, kao što sam se i ja pitao: gdje je u planu Aquapark? Priložena ilustracija je direktno skenirana iz originalnog projekta, samo sam naznačio i danas postojeće objekte: A: restoran na vodi, kod ulaza u bivši Muški štrand; B: sportski hotel (oronuo, neupotrijebljen); C: riblji restoran u funkciji. Znači, nigdje Aquaparka! Istina, ima nekih ucrtanih nepokrivenih bazena, jedan je i postojeći: to je bazenčić s termalnom vodom. Tekst govori i o »lidu«. Pretpostavljam da je to zapravo šetnica uz obalu, nešto slično je ove godine izgrađeno, ali i to je nedovršeno. Primjerice, nedostaju klupe za sjedenje i gledanje panorame cijelih toplica Palić ili su rubovi popločavanja ostali nedovršeni. Na osnovu ovog plana *Park Palić* d.o.o. je koncem 2013. raspisao: »Javni konkurs za idejno urbanističko-arhitektonsko rešenje uređenja banjskog hotelskog kompleksa uz istočnu obalu jezera Palić«. Možda se u ovom grmu krije(u) vinovnici »ubojstva Muškog štranda«!

(Nastavlja se)

Tisuću zašto – nijedno zato

Ako ste roditelj, lako ćete razumjeti bol koju ovih dana proživljava obitelj dvadesetjednogodišnjeg **Filipa Zeljkovića**, koji je prije trinaest dana mučki ubijen u našem gradu. Ako ulogu roditelja (još) niste doživjeli, ljudskost u vama p(r)obudit će vam empatiju prema istoj toj obitelji, jer je njihov mladi član lišen života bestijalno, na način kako to rade psihopate s ljudskim likom.

Svijet je pun nerasvijetljenih i neriješenih slučajeva svirepih ubojstava, a mnogi od njih poslužili su i kao inspiracija scenaristima i redateljima za snimanje uvijek popularnih filmova takvoga, krimi žanra. Uostalom, i Subotica se nalazi na toj tužnoj mapi mjesta i gradova, jer niti nakon trinaest godina (!) javnosti nije poznato tko je i zašto ubio tada šesnaestogodišnju djevojčicu **Milicu Barašin**. Uz takva

ubojstva najčešće slike vezane su uz mrak, šumu i pusta mjesta, te litre prolivenog forenzičko-inspektorskog znoja u bezuspješnim pokušajima otkrivanja identiteta počinitelja, kao i motiva za njegova zlodjela. Posljednja rečenica nije nužno vezana za svijet filma ili književnosti nego i za surovu realnost, jer policija (ona u uređenim državama), objavljivanjem detalja vezanih uz određeni zločin, nerijetko od građana traži pomoć zarad postizanja zajedničkog cilja, pokazujući na taj način, makar i posredno, povezanost lokalne zajednice i državnih institucija i njihovo međusobno povjerenje.

Kod nas svega toga već odavno nema: policija funkcionira kao da je izvan i iznad društva čiji bi servis trebala biti, a lokalna zajednica na to reagira krotko kao ovce pred šišanje. Ništa drugačije nije se zbilo (niti se sada zbiva) nakon ubojstva mlađeg punoljetnika Filipa Zeljkovića: policija u javnost izlazi tek sa šturim priopćenjem opisa slučaja i poduzetim mjerama, gradonačelnik **Stevan Bakić** dan-dva nakon toga traži od policije da djeluje brzo i učinkovito i...

I kako vrijeme više odmiče – kao i mnogo puta do sada – »istraga« se u javnosti širi na tri polja: u »halo efekt« razgovorima običnih smrtnika koji »spoznaje« šire iz treće ili još neke dalje ruke, preko društvenih mreža i preko novinarskih nagađanja »iz pouzdanih, ali neimenovanih izvo-

ra«. Sve neslužbeno, dakle. A takva klima pravi je Amazon za širenje bakterija i virusa iskonstruiranih poluistina, koje u čovjeku proizvode prvo osjećaj gađenja i mučnine, a u težim slučajevima i opravdanog revolta zbog protoka vremena i tapkanja u mjestu.

Zašto je, recimo, teško u javnost izaći i reći joj što je do sada učinjeno na rasvjetljavanju ovoga slučaja, uz, naravno, čuvanje detalja važnih za istragu? Zašto da ista ta javnost kapi novih detalja siše iz novinskih izvještaja, a da oni koji su pozvani da o tome pričaju niti potvrđuju niti demantiraju da je uhićen jedan od napadača? Zašto isto to p(r) ozvani ne čine niti kada je riječ o osumnjičenima, napose stoga što se na društvenim mrežama, ali i u novinama, nesmetano posredno objavljuju detalji vezani uz napadača, uključujući i onaj najbitniji: njegov identitet? Zašto ti navodi nisu dovoljni za konkretnije rezultate, pa i po cijenu toga da policija od onih koji »znaju« ili stvarno znaju zatraži pomoć i konačno priopći ključni detalj: ubojica je identificiran, ali se još krije (u zemlji ili inozemstvu)? Ili ga netko pod svaku cijenu krije! Ako je ovo drugo u pitanju, to je onda već posve druga priča. Priča za dublju akciju pod kodnim nazivom »unutarnja kontrola«. Tisuću zašto, nijedno – zato.

Ostavimo li po strani nagađanja u koja se – kao što se vidi – tako lako upustiti, opet ostaje još dovoljno istih pitanja, koja su ovih dana postavljale malobrojne oporbene političke stranke o... Recimo, naravi i svrsi postavljanja kamera u gradu, i to u kombinaciji s utrošenim sredstvima za njih. Kako se zločin od prije dva tjedna, niti ono što mu je prethodilo, nije dogodio negdje u šumi ili zabitima periferije grada nego na benzinskoj crpki i na cesti u gradu, ostaje pitanje jesu li se oči kamera i očevidaca u tim trenucima od umora (ili nečega drugoga) zatvorile na način kako se to dogodilo i kod naplatne rampe kod Boljevca? Ostaje pitanje i zašto je uvijek na novinarima da uzaludno bude savjest građana, koji su svoju kolektivnu empatiju pokazali u slučaju ubojstva **Tijane Jurić** i smrti **Dorđa Balaševića**, ali ne i kada je riječ o Milici Barašin ili – kako stoje stvari – sada kada bi bilo logično da se zapitaju što nije u redu s istragom u mjeri da se ne objelodani identitet ubojice i s tim pitanjima – kao pravi dokaz da je Subotica protiv nasilja – prošeću gradom do sjedišta Policijske uprave?

Konačno, i podatak – kojega je 19. lipnja ove godine iznio zamjenik načelnika Odjela policije u PU Subotica **Dušan Savić** – da je na području Sjevernobačkog okruga od 8. svibnja predano više od 900 komada oružja, oko 60.000 komada municije, kao i preko 200 komada minsko-eksplozivnih sredstava nije ništa više od beskorisne statistike. Kao što se prije dva tjedna vidjelo, jedan »viška« ipak je ostao.

Z. R.

Narodno blago i suvremena poezija

***Zavod je predstavio ediciju Izabrana djela Balinta Vujkova,
a NIU Hrvatska riječ knjigu poezije Željke Zelić Nedeljković Ravničarska elegija***

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Novinsko-izdavačka ustanova *Hrvatska riječ* iz Subotice i ove su godine predstavili svoja najnovija izdanja na Međunarodnom sajmu knjiga u Beogradu, kao najznačajnijoj regionalnoj manifestaciji vezanoj uz knjigu i nakladništvo.

ZKVH je predstavio ediciju *Izabrana djela Balinta Vujkova*, koju od 2017. zajednički objavljuje s Hrvatskom čitaonicom iz Subotice. Do sada je tiskano sedam knjiga (bajke, pripovijetke i basne), a najnovija knjiga nosi naziv *Resto i Tumač*. O ediciji su govorili **Zlatko Romić**, koji je sačinio izbor sadržaja u svih dosadašnjih sedam knjiga, i predsjednica Organizacijskog odbora *Dana Balinta Vujkova* i v. d. ravnateljice ZKVH-a **Katarina Čeliković**. Moderatorica je bila **Senka Davčik**.

»Oživljeni« Balint

Čeliković je ukazala kako je Balint Vujkov za 57 godina sakupljačkoga rada sakupio oko 1.500 pripovjedaka,

uglavnom Hrvata, od Janjeva do Gradišća, što je, kako je dodala, bogatstvo koje rijetko koji narod ima. Manifestacija *Dani hrvatske knjige i riječi – Dani Balinta Vujkova* više od dva desetljeća radi na »brandiranju« njegova djela, a na tom tragu pokrenuta je i edicija njegovih Izabranih djela.

»Vrijednost njegova sakupljačkoga rada je u tome što je sačuvao jezik, za koji je sam rekao kako ga je uspio 'fotokopirati u njegovoj ljepoti'. On je poput arheologa iskopavao zakopane priče. Osim jezika, u tim pričama imamo puno narodnih umotvorina i mudrosti, običaja...«, kazala je Čeliković.

Zlatko Romić je kazao kako su za potrebe edicije sakupili i obradili građu koja je bila razasuta po privatnim knjižnicima i u subotičkoj Gradskoj knjižnici. U sedam knjiga na 3.200 stranica objavljeno je oko 1.250 pripovjedaka, što je oko 70 posto Vujkovljeva opusa. Planira se objaviti još jedna ili dvije knjige u kojima će se naći Vujkovljeva autorska proza i poezija, predgovori i pogovori iz knjiga te tekstovi iz periodike.

»Cilj nam je bio ponovno oživjeti Balinta Vujkova i predstaviti ga javnosti, da bude prije svega dostupan mlađim generacijama i u školama. Naravno, i svima onima koji se žele susresti s ovim zaista čarobnim svijetom koji je sakupio. Sedamdeset posto njegova opusa sačinjavaju bunjevačke bajke, pripovijetke i basne, ali i onih trideset posto koje su od Janjeva, Karaševa do Gradišća predstavljaju pravi rudnik za dijalektologe, riječi kojih ili više nema ili ih se ne može razumjeti. U sedmoj knjizi napravili smo zbirni tumač riječi i izraza koji sadrži oko 3.800 pojmova i 450 izraza i fraza. Bez tumača teško da biste mogli razumjeti ono što je Balint zapisao«, rekao je Romić.

Ravničarska elegija

NIU *Hrvatska riječ* predstavila je svoje najnovije izdanje – knjigu poezije **Željke Zelić Nedeljković Ravničarska elegija**. Osim autorice, u predstavljanju su sudjelovali urednica knjige **Nevena Baštovanović** i dopredsjednik Nakladničkog vijeća NIU *Hrvatska riječ* **Davor Bašić Palković**.

Ovo je četvrti naslov koji je Zelić Nedeljković objavila za *Hrvatsku riječ*: od književnog prvijenca, romana *Bezdan* iz 2006. preko knjiga poezije (intimna) *Kronika srca* iz 2013. (za koju je dobila subotičku nagradu *Dr. Ferenc Bodrogrvári*) i *Slikam te riječima* iz 2015. do aktualne *Ravničarske elegije*. Istaknuta je u panoramskim prikazima i pregledima suvremenog pjesništva Hrvata u Vojvodini.

Njezina je poezija refleksivna, a sjeta je jedno od dominantnih osjećanja u novoj zbirci.

»Panonsko podneblje mi je bilo inspiracija, njegovo obilje motiva i slika, kuća u kojoj sam odrasla, ravnica, srušeni salaši. I sam život i ljudi koje susrećemo, naša iskustva. Inspiracije mi u tom smislu nije nedostajalo. Kako posljednje četiri godine ne živim u Subotici, pri posjetima intenzivnije doživljam panonsku ravnica«, rekla je autorica.

Identitet, kritika, dijalekt

Po riječima Nevene Baštovanović, autorica se u *Ravničarskoj elegiji* bavi i temom identiteta kao i autoreferencijalnim elementima, propitujući što je to pjesma, koja je vrijednost riječi danas, ima li ona težinu?

»Izbija u Željkinim stihovima poput lave i kritika društva. Ona nije primarna, ali naprosto pulzira«, ocijenila je Baštovanović.

Kako je dodala, jedna od snažnih identitetskih značajki ove zbirke je i dijalekt, bunjevačka ikavica. Autorica se pridružuje nizu autora koji su umjetnički relevantno stvarali na tom govoru od 70-ih godina prošloga stoljeća.

»Motivi iz pučke zavičajne književnosti kod Željke su dani u reprezentativnom, autentičnom stvaralačkom izričaju. Prošlost u njezinim pjesama nije idealizirana i glorificirana, dana 'jedan na jedan', nego pored sjete i boli koju te slike izazivaju u lirskom subjektu, postavlja se pitanje o vrijednosti te i takve prošlosti, samim time i sadašnjosti i budućnosti«, rekla je Baštovanović.

Na koncu, istaknuto je i kako je Zelić Nedeljković pjesnikinja »jasne kršćanske provenijencije«.

»Suvremeni način života je takav da je sve instant, a poezija traži vrijeme, pogled u samoga sebe. Književnost duhovne sadržine danas teško može biti primjećena, jer se i same duhovne vrijednosti u društvu gube ili nisu dovoljno vidljive«, kazala je Zelić Nedeljković.

Predstavljanje dvaju nakladnika održano je potporom Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

66. međunarodni beogradski Sajam knjiga otvoren je u prošli petak, 21. listopada, i traje do nedjelje, 29. listopada. Slogan ovogodišnje manifestacije je »Živjele knjige«. Počasna zemlja-gost je Francuska, a predstavlja se više od 400 domaćih i inozemnih izlagača.

H. R.

Blagoslov zemljoradnika i traktora i stručno predavanje u Tavankutu

S plodnog zemljišta prinos dolazi sâm

»Po računicama nekih stručnjaka, ako ostanemo na ovom sistemu obrade zemljišta, ostaje još otprilike 60 sezona tj. 60 žetvi i onda je poljoprivredi kraj«, ističe inženjer poljoprivrede i savjetodavac u biljnoj proizvodnji Florian Farkaš

degradacije odnosno gubitka plodnosti. To za posledicu kod nas ima stagnaciju u ratarstvu u posljednjih 8-10 godina, a u razvijenom svijetu to je prisutno u posljednjih više od dva desetljeća. Po računicama nekih stručnjaka, ako ostanemo na ovom sistemu obrade zemljišta, ostaje još otprilike 60 sezona tj. 60 žetvi.

»Znači poslije nas će možda još jedna ili dvije generacije raditi poljoprivredu i onda je kraj. Činjenica je da smo mi prve generacije koje su spoznale problem i posljednje koje ga mogu rješavati«, istaknuo je inženjer poljoprivrede i savjetodavac u biljnoj proizvodnji **Florian Farkaš**, koji je poljoprivrednicima prošloga četvrtka održao predavanje o regenerativnoj poljoprivredi i čije je gazdinstvo od 2018. godine prevedeno u ovaj sistem obrade zemljišta.

Ova je tema, kako je rekao, aktualna zbog trenutne situacije na njivama, zbog klimatskih te nadolazećih tržišnih promjena, a regenerativna proizvodnja je vid proizvodnje koji omogućuje, s jedne strane, da se ti tržišni zahtjevi zadovolje, a s druge, jedan od alata za ublažavanje pa čak i djelomične rješavanje klimatskih promjena je ova promjena tehnologije.

»Regenerativna poljoprivreda je zapravo skup postojećih, već uhodanih agrotehničkih mjera čiji je cilj na jednoj parceli do maksimuma iskoristiti besplatne prirodne resurse koji okružuju samu tu proizvodnu parcelu. Drugim riječima, pokušavamo izvući maksimum iz prirode, ali istodobno ne da je islužimo već da je dodatno unaprjeđujemo. Alati za to su da se ne dira zemljište, što je radikalna promjena za naše proizvođače, znači izravna sjetva, povećanje biodiverziteta što znači da ne gajimo samo glavni usjev koji nam donosi novac, već i pokrovne i međuusjeve. Tu primjerice možemo zasnovati cvjetne pojaseve gdje nisu dovoljno pogodni dijelovi parcele za gajenje. Tko ima mogućnost, no nažalost

Upovodu obilježavanja spomendana sv. Vendelina, zaštitnika seljaka, ljetine, domaćih životinja i prirode, u četvrtak, 19. listopada, u Tavankutu je obavljen blagoslov zemljoradnika i traktora, a nakon sv. mise u crkvi Presveto Srce Isusovo, na Etno salašu *Balažević* održano stručno predavanje o regenerativnoj poljoprivredi.

Regenerativna poljoprivreda

Agencija za zaštitu životne sredine Srbije je 2013. godine utvrdila da je oko 80 posto površina na teritoriju Srbije, odnosno 85 posto površina u Vojvodini u procesu

malo tog ima kod nas, to je da se integrira stočarstvo u smislu rotacijske ispaše, znači da se stoka ne drži u korlatima i štalama, već da se pregonskom ispašom i domaće životinje integriraju u cijeli taj sistem. Riječju, da se oponaša ono što se i inače događa u prirodi», pojasnio je Farkaš.

Neophodno poduzimanje koraka

Naveo je kako je regenerativna poljoprivreda nastala koncem '70-ih, početkom '80-ih od strane nekoliko inovativnijih farmara u Sjevernoj Americi, koji su pokušali promijeniti nešto u svom pristupu proizvodnji, jer im se nije svidjelo u kom pravcu sve to ide.

»U posljednjih desetak godina nauka je sa svim tim bila toliko 'isprovocirana' da se i ona uključila u tu priču. Vrlo ozbiljni problemi očekuju se negdje između 2030. i 2050. godine u smislu da ćemo neobnovljive resurse dovesti do samoga kraja, da će jako porasti cijene usluga, populacija raste i sve to neće moći pratiti hrana. Po svemu sudeći ulazimo u jedan 20-ogodišnji turbulentni period gdje ako ne budemo poduzeli korake koje su razrađeni u posljednjih 30 godina, ne samo u poljoprivredi, već i u energetici, transportu itd., vrlo je moguće da će opstanak civilizacije ovakve kakva je vjerojatno biti doveden u pitanje«, rekao je on dodajući da se u našim medijima o regenerativnoj poljoprivredi počelo nešto češće pričati u posljednjih godinu dana, iako su informacije nekad konzufne odnosno nisu kompletne.

Postoji nekih šest principa regenerativne poljoprivrede: 1. ne remeti zemljište (svako kemijsko ili mehaničko uzurpiranje zemljišta je štetno); 2. pokriva zemljište (crni ugar ili gola zemlja je nešto najgore što može da se dogodi zemljištu); 3. povećava raznolikost parcele (veći biodiverzitet – veća otpornost parcele na štetne utjecaje i manja ulaganja); 4. živ korijen cijele godine (bolja iskorštenost energije sunca = bolja mikrobiologija = optimalna struktura, više dostupnih hraniva); 5. integrira životinje u sistem (prisustvo domaćih i divljih životinja na parceli pozitivno utječe na mikrobiologiju parcele, fizičke osobine zemljišta, prirodnu ravnotežu...) i 6. spoznati okolnosti (bez jasno definiranih ciljeva ili onih koji nisu u skladu s realnim mogućnostima gazdinstva, regenerativni sistem neće uspjeti).

Što se tiče razvoja regenerativnog gazdinstva, u prvoj fazi (1-5 godina), prinosi su ispodprosječni-prosječni, a profit je od 10 do 30 posto. Druga faza (nakon 4-8 godina), prinosi su prosječni, a profit 30-50 posto, dok se u trećoj fazi (8-15 godina) može očekivati samoodrživost parcele, prosječni odnosno nadprosječni prinosi, a profit i iznad 50 posto.

Ove i još mnoge druge važne podatke iznio je poljoprivrednicima inženjer poljoprivrede i savjetodavac u biljnoj proizvodnji Florian Farkaš ističući kako je u svemu akcent na zemljištu odnosno »Prioritet treba biti zemljište, a ne prinos. Zemljište je osnovni proizvodni resurs, ako je ono zdravo, prinos će doći sam po sebi«.

Prinos nije garant profita

Predavanju je prisustvovao i zamjenik pokrajinskog tajnika za poljoprivredu **Mladen Petreš** koji je podsjetio da je nekad vojvođanska zemlja sadržavala preko 5 posto humusa odnosno organske materije, a danas je taj prosjek oko 3 posto.

»Do tog pada došlo je u proteklih oko 40 godina intenzivne poljoprivrede. Sve prije toga se stvaralo to organsko zemljište, naši preci su ga kultivizirali, koristili ga ali i vraćali mu, nisu ga iskorištavali na način na koji mi to radimo. Onda kako je tehnika napredovala, tako smo i mi imali mogućnosti to više iskorištavati, međutim malo smo vraćali tom zemljištu. Što se tiče stočarstva, stočni fond je smanjen, a samim tim je smanjena količina organskog gnojiva koje se unosi u zemljište, a to nedvojbeno dovodi do opadanja količine organske materije u zemljištu što je u stvari osnov njegove plodnosti. A do ove situacije nas je dovelo razmišljanje pa i tržište koje nas usmjerava isključivo ka prinosu. Ali na koncu, nije samo prinos garant profita. Naime, vrlo često zaboravljamo da u računicu profita uračunamo i inpute koje smo dali, jer zarada je kad se od svog novca koji je stigao od prinosa odbiju svi oni inputi. A dokazano je da ako se smanji input, ne znači da će se nužno smanjiti i prinos. Ako se i smanji taj prinos, to ne znači da je profit manji, upravo zato što je input manji itd.«, rekao je Petreš te izrazio nadu da će se činjenice o važnosti i benefitima regenerativne poljoprivrede vremenom usaditi i u naše poljoprivrednike.

O vezi Crkve i poljoprivrede

Budući da je prije predavanja obavljen blagoslov zemljoradnika i njihovih radnih strojeva, prisustvovali su mu i tavankutski župnik **Marijan Vukov** te »domaći sin« vlač. **Tomislav Vojnić Mijatov** koji je, među ostalim govorio o vezi Crkve i poljoprivrede, te važnosti stručnog osposobljavanja poljoprivrednika. »Papa Franjo i njegovi prethodnici nebrojeno puta su govorili o poljoprivredi, o očuvanju bioraznolikosti. Vidite da nažalost ni prije 50 godina nije bilo ništa bolje u poljoprivredi, o čemu govori dokument u kojem papa Ivan 23. piše da veliki broj seljaka već tada napuštaju sela, odlaze u naseljenija mjesta, gradove, zato što vide da je poljoprivreda gotovo svugdje u zastoju i da njihov poljodjесki rad nije isplativ. Obiteljsko imanje bit će postojano i trajno tek kad pribavi dovoljno finansijskih sredstava za jedan pristojan obiteljski život. A da bi se to postiglo, potrebno je stručno osposobljavanje zemljoradnika. U tom smislu je jako važno pratiti klimatske promjene, važno je udruživanje poljoprivrednika, jer bez toga se ne može napredovati. Važno je i njihovo sudjelovanje u javnom životu, jer se bez toga ne može očekivati donošenje zakona koji će biti u njihovu korist. Uz sve to važno je i da stručnjaci budu na pomoć našim poljoprivrednicima. Ako se poljoprivrednici neće osposobljavati i neće napredovati s određenim tehnikama, ne možemo očekivati da će nam priroda pozitivno uzvratiti«, istaknuo je vlač. Vojnić Mijatov.

I. Petrekanić Sić

3. međunarodni festival amaterskog dramskog stvaralaštva

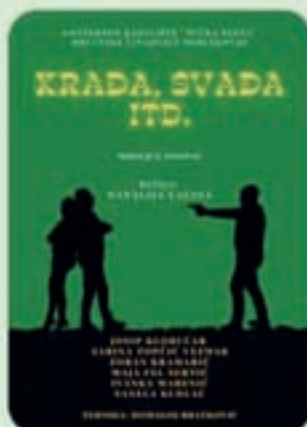
DRIM fest

Velika sala HKC "Bunjevačko kolo" Subotica

03. 11. 2023. Petak

17:45 h Svečano otvorenje festivala

18:00h

Amatersko kazalište "Pučka scena"
Hrvatske čitaonice Hercegovac
"KRAĐA, SVADA ITD."
(komedija)

19:15h

Kazalište Županja
"TRI PUT' BOG POMAŽE"
(komedija)

20:30h

Dramski studio "Sanjari",
Sombor
"PROSIDBA"
(komedija)

04. 11. 2023. Subota

18:00h

AP "Đorđe Damjanov Bekša"
Jaša Tomic
"POP ČIRA I POP SPIRA"
(komedija)

19:45h

Hrvatsko kazalište, Travnik
"OBLACI"
(komedija)

21:00h

Gradsko Pozorište, Jagodina
"SAB(Č)RANA DELA
VIJĚMA ŠEKSPIRA"
(komedija)

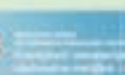
ULAZ JE SLOBODAN.

Generalni
pokrovitelj:

ZAVOD ZA KUL. FOMU
VOLVOVANSKOG HRVATA

Pokrovitelji:

Prekogranični projekt s Gunjom

Otvoren kabinet informatike u đurđinskoj školi

U Osnovnoj školi *Vladimir Nazor* u Đurđinu u utorak, 24. listopada, svečano je otvoren kabinet informatike i računarstva, zahvaljujući projektu prekogranične suradnje s Osnovnom školom *Antun i Stjepan Radić* iz Gunje. Tom prilikom školu u Đurđinu posjetila

je delegacija iz Gunje na čelu s načelnikom Općine **Antom Gutićem** i ravnateljicom škole **Marijanom Lucić** sa suradnicima. Uz prigodan program u fiskalturnoj dvorani koji su priredili učenici škole obratila se ravnateljica đurđinske škole **Ljiljana Dulić** i naglasila kako su u ovom projektu našli partnere »kakvi se mogu samo sanjati«. Sredstva koja su preko projekta dodijeljena Đurđinu iznose 10.506 eura, od kojih je škola kupila 15 računala i tri tableta.

»Prošle godine kada su nas partneri iz Gunje kontaktirali, svesrdno smo prihvatili poziv za sudjelovanje u zajedničkom projektu. Uspjeli smo zamijeniti dotrajala računala novima, samim tim podići kvalitetu obrazovanja naših učenika. Moraju se pratiti trendovi u suvremenom obrazovanju, a bez tehničkog unaprjeđenja to nije moguće. Zahvaljujući ovom projektu, otvaraju se nove mogućnosti suradnje naših škola poput razmjene učenika, kao i sudjelovanja na projektima *Erasmus*. Iskoristit ćemo naše sličnosti kako bismo skupa aplicirali i naredne godine, jer već imamo mnogo zajedničkih ideja pred nama. Treba iskoristiti pogodnosti koje nudi Europska unija, budući da nam nije akcent samo na pribavljanju materijalnih dobara nego i razmjena iskustava te suradnja nastavnika i učenika. Izuzetno smo zahvalni Ministarstvu regionalnog razvoja i fondova EU Hrvatske, jer bez njihove potpore ništa od ovoga danas ne bi bilo moguće ostvariti«, istakla je Dulić.

Ravnateljica Osnovne škole *Antun i Stjepan Radić* iz Gunje **Marijana Lucić** izjavila je kako su ovim projektom dobili priliku pregraditi jednu prostoriju u svojoj školi, napraviti kabinet, opremiti ga novim namještajem te nabaviti pet klima uređaja za svoju školu.

»Znamo kakva je sada klima, dolaze nam sve toplija vremena, teško je raditi i učenicima i nastavnicima po vrućini. Odlučili smo se na ugradnju klima, prije tjedan dana smo ih dobili, stoga nam je to vrlo značajna stavka koju smo pokrili ovim projektom«, rekla je Lucić.

Načelnik Općine Gunja **Anto Gutić** je istakao kako on u svemu ovome ulogu općine vidi u backup opciji, dok su ove dvije škole glavni nositelji cijeloga projekta.

»Ovo je jedan odličan primjer prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije. Mislim da će ubuduće sudjelovanje na projektima postati standardna praksa i naše osnovne škole, jer ovo je prvi takav projekt. Koliko mogu vidjeti, naše ravnateljice odlično surađuju. Stoga ne sumnjam u produbljivanje uzajamne suradnje na budućim projektima. Općina Gunja će nastaviti pružati potporu ovako dobrim idejama«, rekao je Gutić.

I. U.

Sorgg na sajmu u Breškama

Svake godine u jesen u Breškama (Tuzlanski kanton, BiH) održava se međunarodni Poljosajam. Članovi HKU-a *Antun Sorgg* iz Vajske redoviti su sudionici već pet godina. Sajam obiluje šarenilom domaćih proizvoda i rukotvorina. Sekcija udruge iz Vajske *Vridne ruke* predstavila je dio svoje materijalne baštine kao što su dijelovi šokačkih nošnji. Štand je bio ukrašen i ćilimima i starim peškirima, a nudili su se i tradicionalno pripremljeni pekmezi, kolači, sokovi, kreme i ulja od ljekovitog bilja. Sve je to pripremljeno na radionicama i druženjima u vaištanskoj *Šokačkoj kući*.

Inače, preci šokačkih Hrvata u Baču i okolici došli su u ove krajeve prije 355 godina upravo s tog područja Bosne, te se na tom tragu i odvija ova suradnja s Breškama.

Naši gospodarstvenici (CLXVI.)

Najbogatiji je čovjek koji ima slobodnog vremena

»Trenutačno imam najviše podolaca, oko 150 grla; imam planinske buše i vitorogu žuju ili kako je još zovu racku ovcu. Za ove tri rase sam registriran uzgajivač, ali imam još konje i balkanske magarce, čisto iz hobija«, kaže Marko Tikvicki

Ogospodarstvenicima koji se bave stočarstvom pisali smo nekoliko puta u ovoj rubrici. I naš ovotjedni gospodarstvenik **Marko Tikvicki** bavi se stočarstvom, ali uzgojem starih rasa; podolska goveda, *planinske buše* i ovce rase *vitoroge žuje*. Marko predaje i stočarstvo veterinarskim tehničarima u subotičkoj Kemijsko-tehnološkoj srednjoj školi. Također, bavi se i konjarstvom kada se za to ukaže prilika, budući da su mu konji velika strast. To sve ne bi mogao postići bez potpore supruge **Martine**. Njegova salašarska priča obiluje entuzijazmom i planovima za budućnost, a cilj mu je stvoriti brend visokokvalitetnih proizvoda od podolskih goveda. Svojom strašću prema tradiciji i starini Marko doprinosi očuvanju autohtonih genetičkih resursa i istovremeno uživa u bogatom slobodnom vremenu koje mu pruža ta aktivnost.

Na didinom salašu

Marko je salaš na kome je njegovo gospodarstvo naslijedio od djeda.

»Moja salašarska priča počinje 2000. godine kad smo naslijedili didin salaš. Nitko na njemu nije živio osam godina, te je poslije didine smrti moj otac otkupio od strica i tete njihove dijelove, što je u neku ruku označilo početak mog poslovanja ovdje. Prvi stanovnici su bili psi *pulini* i konji, jer po meni salaš bez konja i pasa nema dušu. Moju prvu kravicu sam dobio 2005. godine od teta **Jolike Barta**. Krava je bila 12 godina stara i pod nju sam počeo podmetati telad. Nekako sam na taj način zavolio bavljenje stočarstvom. Zbog svega toga 2006. godine upisujem Poljoprivredni fakultet, tu sam imao pauzu sa stočarstvom jer sam bio u Novom Sadu do 2010. godine. Po završetku fakulteta kupio sam svoja prva četiri teleta *podolske* rase iz Mađarske i tako je počelo ozbiljnije bavljenje stočarstvom. U početku sam držao tov junadi *simentalske* rase, ali postupno sam povećavao *podolsku*«, kaže Marko.

Kada su se 2014. godine dogodile poplave u Obrenovcu, bilo je mnogo bolesnih teladi, uginuća, dvije godine nije mogao nabaviti zdravo tele za kupovinu, a da ne donese neku zarazu sa strane. Tada je Marko pre-

sjekao i odlučio formirati matično stado *podolaca*. Našao je preostale *podolce* po Vojvodini, a određeni dio nabavio je iz Mađarske i tako pokrenuo svoj uzgoj starih rasa.

»Registrirao sam svoje gospodarstvo za uzgoj starih rasa i očuvanje autohtonih genetičkih animalnih resursa. Član sam vojvođanskog i mađarskog udruženja odgajivača *podolskih* rasa, te smo zahvaljujući kolegi **Szabolcsu** obojica uspjeli nabaviti dva bika koji su ključni za održavanje dobrih gena. Dogodilo mi se jedne godine nešto što se zove uzgoj u srodstvu, jer ima svega oko 350 grla na našem području i došlo je do genetske mutacije. Zato je ključno razbiti usko krvno srodstvo kod goveda kako bi se nastavilo rađanje zdravih teladi«, ističe Marko Tikvicki.

Opredijelio se za uzgoj starih rasa zato što je, kako kaže, zaljubljen u tradiciju i starinu, ljubav prema precima i želji da se nešto naše sačuva.

»Stare rase su osobna iskaznica jednog naroda. Svaki stranac kada otputuje negdje, prva stvar koju želi vidjeti, doznati i okusiti je ono što je autohtono. Trenutačno imam najviše *podolaca*, oko 150 grla, imam *planinske buše* i *vitrogu žuju* ili kako je još zovu *racku ovcu*. Za ove tri rase sam registriran uzgajivač, ali imam još konje i balkanske magarce, čisto iz hobija. Do Drugog svjetskog rata bila je podijeljena situacija: ispod Save i Dunava su bile *buše*, a iznad *podolci*. U bosanskoj Posavini i Kolubari je postojala mješavina te dvije rase koja se zvala *posavsko* ili *kolubarsko goveče*. Srbija je dobila Cersku i Kolubarsku bitku zahvaljujući upravo tom kolubarskom govedu, jer je bilo idealno zbog svoje mogućnosti vuče topova preko planina gdje su konji bili beskorisni. Bili su veći od *buše*, a manji od *podolaca*, zaista idealni, samo što je ta rasa sada izumrla. Teoretski, u nekoj daljoj budućnosti možda i krenem ukrštati ove dvije rase kako bi oživio izgubljeno goveče, samo što je problem u broju grla s kojima Vojvodina raspolaže. Minimalno je potrebno 1.000 jedinki za pokretanje takve rase zbog genetskog ukrštanja. *Buša* ima oko 1.700, ali *podolaca* samo oko 350 jedinki. Teoretski, moglo bi se surađivati s Mađarskom jer oni imaju 10.000 *podolskih* goveda. Za vrijeme Rusa oni nisu imali više ni jedno, nego su 80-ih i 90-ih uvezli od nas sve što su mogli, pa su od toga napravili 10.000, a mi smo svoje uništili. Mađarska je od *podolaca* napravila brend, imaju pašnjake u istočnom dijelu države te na njima *podolska* goveda preživljavaju bez dohrane. Tele se rodi u proljeće, do zime je na paši, do tada ima oko 250-300 kilograma, svu tu telad mađarska država otkupi po redovitoj cijeni iz organskog uzgoja te prave organsku hranu za bebe. Ni od čega su stvorili resurs s kojim prave prvoklasnu hranu. Zato na tim pašnjacima nemaju plemenita goveda poput *charolais* i *limousine* pasmine ili neke druge koje zahtijevaju dohranu nego koriste autohtonu rasu koja je praktički samostalna«, govori nam Marko Tikvicki.

Rase koje žive u skladu s prirodom

Za svoja goveda Marko sam proizvodi hranu, a kao stočar ima pravo prečeg zakupa državnih njiva.

»U selu ne postoje pašnjaci, pa apliciram za državnu zemlju po pravu prečeg zakupa za stočare kako bih proizveo hranu za stoku. Koristim slamu, kukuruzovinu, proizvodim zelenu hranu poput raži, zobi, kosim im svakoga dana i to jedu. Uspio sam nabaviti staru sortu modro crvenog kukuruza i od njega pravim silažu. Cilj mi je postati kao amiš: imati sve svoje i kupovati što manje sa strane. *Podolci* su dobri zato što imaju grubu konstituciju, neće pojesti svu hranu koja je ispred njih nego isključivo onoliko koliko im je potrebno. Genetski su predodređeni da ne budu krupne rase, kao što su *buše* planinske krave manjeg rasta kako bi se mogle penjati po stijenama. Talijani su od svoje grupe sivih goveda napravili tovnje rase, prosto su unaprijedili ono što su imali, dok smo ih mi potpuno zapostavili. Zato ja sada bolje hranim svoje *podolce*, želim vidjeti koje su njihove mogućnosti razvitka. U svim knjigama piše da je *buša* kasnostasna, kasno ulazi u priplod; meni su s godinu dana starosti sve tražile bika, što znači da je problem u slaboj ishrani, a i u literaturi koja je mahom iz 50-ih godina 20. stoljeća. Kako volim reći: stare rase mogu ići na struju, a mogu funkcionirati i na baterije. Plemenite rase to ne mogu, njima je konstantno potrebna jaka hrana. Benefiti starih rasa se ogledaju u tome što su izuzetno zahvalne u vidu samoodrživosti, te rase žive u skladu s prirodom. Same se tele, dođem ujutru i vidim novo tele. Mislim da mi je najdraže što ni jednu kravu nisam morao teliti. Pušteni su na slobodu u velikom ograđenom prostoru, jer ne trpe zatvaranje u korlat, jedu koliko žele i kada one to smisle. Izuzetno su otporni na bolesti te mislim da su nepravedno zapostavljeni. Najbogatiji je čovjek koji ima slobodnog vremena, a zahvaljujući starim rasama, ja ga imam doista na pretek. Zbog toga se stignem baviti i profesorskim pozivom, a i preko dana gledati u svoju ženu, ne samo u posao. Potpora moje supruge mi je izuzetno važna, jer bez mira u kući nema ni napretka u poslovanju«, ističe nam Marko.

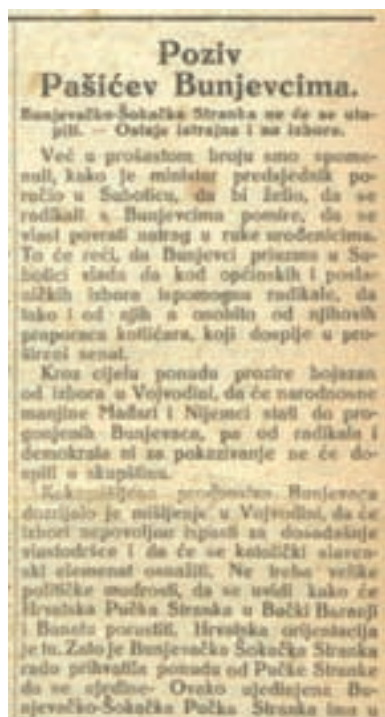
Kada govori o planovima za budućnost, Marko strahuje da će zbog smanjenja državne zemlje koja se vraća u restituciji morati smanjivati broj grla i ići prema višem stupnju prerade.

»Razmišljam o otvaranju vlastite klaonice i mini pogona u okviru poljoprivrednog gospodarstva, obradi vlastitih goveda i prodavanju male količine mesa. To znači kreiranje brenda i zaokruživanje cijele priče oko proizvodnje *podolskih* goveda. Ne želim biti konkurent mesarima, želim imati svoju *free range* govedinu koju će cijeniti određeno tržište. Želim se isticati kvalitetom, jer kada jednom netko proba meso *podolaca*, garantiram da drugo neće htjeti jesti. Budući da *buše* proizvode izuzetno punomasno mlijeko od oko 6 % mliječne masti, planiram preradu mliječnih proizvoda jer se ne isplati prodavati sirovo mlijeko. Uvijek je bolji viši stupanj prerade vlastitih proizvoda«, zaključuje Marko Tikvicki.

Ivan Ušumović

Pašićeva ponuda Bunjevcima, ministri u Somboru

21. listopada 1922. – *Subotičke novine* pišu o ponudi radikalskog prvaka i predsjednika vlade Kraljevine SHS **Nikole Pašića**, koji je predložio suradnju Narodne radikalne stranke i Bunjevačko-šokačke stranke: »Ministar

predsjednik poručio je u Suboticu, da bi želio da se radikali s Bunjevcima (Bunjevačko-šokačkom strankom) pomire, da se vlast povрати natrag u ruke urođenicima.« List dalje piše: »Ne treba velike političke mudrosti, da se uvidi kako će Hrvatska Pučka Stranka u Bački, Baranji i Banatu porasti. Hrvatska orijentacija je tu. Zato je Bunjevačka Šokačka Stranka rado prihvatila ponudu od Pučke Stranke da se ujedine. Ovako ujedinjena Bunjevačko-Šokačka Pučka Stranka ima u Vojvodini svoju veliku

zadaću. U njoj će naći svoju dodirnu tačku svi vojvođanski katolici, zato smo mi svijesni toga, da se mi subotički Bunjevci ne možemo prodati za volju vlasti ni jednoj stranci«.

22. listopada 1893. – *Subotičke novine* pišu da je na gradskoj skupštini Subotice 12. – 13. listopada održan izbor za zabavilje (odgojiteljce). Bilo je četiri kandidatkinje. Tri kandidatkinje »su pri izboru propale«, a jedna je izabrana, »jer ... najbolje zna bunjevački, što je dakle glavno«.

23. listopada 1926. – *Hrvatske novine* pišu o Bunjevačkoj prosvetnoj matici: »Nova radikalska kasina, prozvana Bunjevačka Prosvetna Matica već se dogotavlja. Šarena je, bogo-Jovo, ko pućije jaje. A čemu? Ta bunjevačka prosvjeta nije ni mendja ni Jevola. Hoće li oni, da se radikali u nju zagledaju: kao u novu kapiju? Ili da sakriju, da je u srijedi – mućak?«.

24. listopada 1925. – *Hrvatske novine* pišu o ulozi **Stjepana Radića** (predsjednika Hrvatske seljačke stranke)

od 1919. do 1925. u parlamentarnom životu Kraljevine SHS: »Radić sa svojih 40 poslanika nije htio u Beograd, jer tamo se, naravno ne bi dalo predsjedništvo republike, a on manje nije htio da primi. Onda, 1919. godine, mogao je da postane još i ministar predsjednik, jer onda još niko nije znao, da je on toliko 'lud'. Bez njega su Hrvati i Slovenci i Bunjevci (Bunjevačko-šokačka stranka – primj. V. N.) bili u manjini, i nije im ispalo za rukom, da izvojuju ravnopravnost, to jest čestite autonomije za 7 pokrajina«.

25. listopada 1896. – *Subotičke novine* pišu o situaciji u gradu pred parlamentarne izbore 29. listopada. »Vladina oba kandidata: i **Vojnić Šandor** i **Vermeš Bela** izjavili su, da su protiv revizija. Svaki daklem, koji glasa za ova dva kandidata, jeste protiv revizije, daklem hoće: da i nadalje postoji građanski brak i bezvirstvo, te da mu sin ili ćer, unuk ili unuka kadgod hoće mogu odreći se kršćanstva, otpadnikom ili otpadnicom biti...« U nastavku piše: »Pučka stranka ispisala je na svoj barjak reviziju, zato svaki kršćanin, ma on koje kršćanske viroispovisti i narodnosti bio, treba da glasa na kandidata pučke stranke, ne imajući na umu ličnost dotičnog kandidata, pa će mu savist biti mirna...«.

26. listopada 1939. – *Hrvatski dnevnik* piše da su 25. listopada ministri Kraljevine Jugoslavije **Nikola Bešlić** i **Jevrem Tomić** stigli u Sombor. U kući gradskog poglavarstva pozdravio ih je predstavnik lokalnih vlasti dr. **Kosta Petrović**. Bešlić je u govoru nakon toga ponovio svoju tvrdnju da Bunjevci nisu ni Srbi ni Hrvati nego nešto treće.

27. listopada 1895. – *Subotičke novine* donose rezultate izbora polovice općinskih predstavnika u subotičkim

izbornim okruzima. List piše da je Pučka stranka »svoju jedinu pobjedu dobila baš u onom okrugu, gdi su birači sami Bunjevci, a međutim i najimućniji te najnezavisniji«.

Kolonija Colorit u Nazoru

SOMBOR – U HKUD-u *Vladimir Nazor* Sombor u subotu je održana 23. Likovna kolonija *Colorit*. U radu kolonije

sudjelovali su slikari iz Sombora, Subotice, Sonte i Nove Gradiške (Hrvatska). Slikare je pozdravio novi predsjednik *Nazora Tomica Vuković*. Radovi nastali na koloniji obogatit će umjetničku zbirku udruge u kojoj su radovi s prethodne 22 kolonije.

Dani hrvatske knjige i riječi – multimedijalna večer

SUBOTICA – U sklopu *Dana hrvatske knjige i riječi – dana Balinta Vujkova*, večeras (petak, 27. listopada) će biti održana multimedijalna večer, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 19 sati. Tijekom večeri bit će uručene književne nagrade: Organizacijski odbor manifestacije dodijelit će nagradu za životno djelo prof. dr. sc. **Sanji Vulić** iz Zagreba, dok će ZKVH uručiti nagrade **Emerik Pavić** za najbolju knjigu tiskanu u 2022. godini te **Antun Gustav Matoš** za najbolje pjesničko djelo u razdoblju 2020. – 2022. godine. U kulturno-umjetničkom programu nastupaju gosti s različitim izričajima ikavice, kroz pjesmu, govor i glazbu.

Smotra dramskih društava u Nazoru

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora organizira 14. Međunarodnu smotru dramskih društava koja će biti održana u petak i subotu, 27. i 28. listopada, u Hrvatskom domu. Osim dramske sekcije domaćina koji otvara smotru večeras s predstavom *Pokondirena tikva* (u 19.30 sati) od **J. S. Popovića** u adaptaciji i režiji **Lee Jevtić**, na programu prve večeri je i predstava Dramskog studija Centra za kulturu i obrazovanje iz Sonte *Hasanaginica – žena bez imena* u režiji **Nikole Dobrijevića**.

Sutra, 28. listopada, od 19.30 sati nastupa Sinjsko pučko kazalište s komedijom *Ža za* po motivima djela **Silvije Šesto** *Vila Sinjanka* u adaptaciji i režiji **Željka Viculina**. Potom nastupa kazališna družina KUU *Seljačka sloga* iz Nedelišća s predstavom *Ministricin muž* prema **Nušićevom** djelu *Gospođa ministarka* u režiji i adaptaciji **Dejana Buvca** kojom se zatvara festival.

Preprekova jesen u Novom Sadu

NOVI SAD – HKUPD *Stanislav Prepek* organizira manifestaciju *Preprekova jesen* koja će biti održana u subotu, 28. listopada, u prostoru Tribine mladih u Kulturnom centru Novog Sada. Među ostalim, bit će predstavljen ovogodišnji zbornik kratkih priča pristiglih na natječaj *Preprekova jesen* te uručene nagrade autorima najuspješnijih. Prvu nagradu dobit će **Marijana Balog Parazajda** iz Križevaca za pripovijetku *Gore je uvijek sunčano*, drugu **Ruža Silađev** iz Sonte (*Uvrijedih zbog mora*), a treću **Jagoda Prebeg** iz Rijeke (*Facebook muke jedne bake*).

350 stolica za Bunjevačko kolo

SUBOTICA – U okviru programa prekogranične suradnje Hrvatska-Srbija koji je raspisalo hrvatsko Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU odobren je i projekt »Očuvanje hrvatskog kulturnog stvaralaštva i baštine u Ivankovu i Subotici« koji provode Općina Ivankovo i HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice.

HKC je dobilo 11.599,52 eura za provedbu projekta. Projektom je kupljeno 350 stolica, tj. oprema kojom će se smanjiti troškovi organiziranja manifestacije *Veliko prelo* u Subotici u narednim godinama i na taj način unaprijediti kvaliteta rada Centra, dok je Općina Ivankovo u sklopu ovog projekta organizirala manifestaciju *U srcu mi zavičaj* na kojoj su gostovala djeca iz *Bunjevačkog kola*, što dovodi do osnaživanja suradnje te do većeg odaziva posjetitelja i jačanje institucija i same manifestacije.

Festival tradicijskog pjevanja u Subotici

Na srcu im leži pjesma

Prva nagrada stručnog žirija pripala je Ženskoj pjevačkoj grupi KUD-a Batajnica iz Beograda

HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice priredilo je još jedan, šesti po redu Međunarodni festival tradicijskog pjevanja koji je održan u subotu, 21. listopada. Nastupilo je devet pjevačkih skupina iz Srbije i Hrvatske, izvodeći pjesme iz različitih krajeva, a prva nagrada stručnog žirija pripala je Ženskoj pjevačkoj grupi KUD-a *Batajnica* iz Beograda.

Dругу nagradu dobila je Ženska pjevačka skupina KUD-a *Dangubice* iz Kutereva, dok je treća nagrada pripala Ženskoj pjevačkoj skupini KUD-a *Mostanje* iz Karlovca.

Specijalno priznanje žirija za izvornost dobila je Ženska pjevačka grupa *Banija* iz Prigrevica, specijalna nagrada za najbolji vodeći glas otišla je u ruke **Tamare Zvekić** iz Ženske pjevačke grupe Akademskog društva za negovanje muzike *Gusle* iz Kikinde, dok je specijalno priznanje za kvalitetu zvuka dodijeljeno Ženskoj pjevačkoj skupini HKC-a *Bunjevačko kolo – Prelje*. Domaće *Prelje* su ujedno osvojile i nagradu publike.

Osim navedenih, na festivalu su sudjelovali i etno grupa Kulturnog centra Vrbas *Trn*, Muška pjevačka grupa KUD-a *Batajnica* i Ženski vokalni ansambl KUD-a *Zorja* iz Zagreba.

Visoka umjetnička razina

Stručni žiri radio je u sastavu: solistica i bivša članica vokalnog ansambla *Ladarice* **Ana Kelin** (predsjednica),

etnolog, etnograf i folklorist **Ivica Ivanković** i etnomuzikologinja i profesorica u subotičkoj Muzičkoj školi **Tamara Štricki Seg**.

Predsjednica žirija Ana Kelin kaže kako je izvedba sviju grupa bila na visokom umjetničkom nivou te je bilo teško donijeti odluku o najboljima.

»Večer je bila izvrsna. Tu sam prvi puta, a festivalu želim da traje još puno godina. Svim pjevačima smo poručili da nastave promovirati tradiciju, da prenose svoje znanje i umijeće na sadašnje i buduće generacije«, kaže Kelin.

Ivica Ivanković veliki je poznavatelj tradicijske glazbe, među ostalim, urednik je u Redakciji narodne glazbe Hr-

KUD *Dangubice* iz Kutereva

 Prelje, HKC Bunjevačko kolo, Subotica

vatskoga radija. I njegovo veliko iskustvo u ovom području pridonijelo je, kako kaže, »da među najboljima izaberu najbolje«.

»Sve skupine koje su se prijavile zaslužile su biti tu. Lijepo je bilo vidjeti skupine u kojima podjednako dobro i zajedno pjevaju i stari i mladi. To pokazuje da svi ti starinski napjevi imaju neku svoju budućnost. Večeras je tu zaista bilo puno raznovrsnih skupina, nažalost samo jedna muška. Vidljivo je i da skupine imaju dobre voditelje. To što oni rade u ovom 21. stoljeću, to što im na srcu još uvijek leži narodna pjesma, pisma ili pesma vrijedno je divljenja i svake hvale«, kaže Ivanković.

Interes za etnomuziku

Pobjednička Ženska pjevačka grupa KUD-a *Batajnica* sudjelovala je treći puta na subotičkom festivalu, a prije dvije godine osvojili su drugu nagradu.

»Mi se ovdje vraćamo jer smo oduševljeni organizacijom festivala, domaćinima, druženjem s drugim grupama. Meni se čini da se sve više mladih interesira za tradicionalnu muziku, e sad tko na pravi način to izučava to je već neko drugo pitanje. Oduševljena sam izvedbama

i izvornošću svih grupa večeras, čuje se da slušaju stare snimke i da se trude ostati u tim okvirima bez neke modernizacije«, kaže voditeljica grupe iz Batajnice **Jovana Zukanović**.

Glavna koordinatorica u organizaciji ovogodišnjeg festivala bila je **Ines Bajić**, inače voditeljica ŽPS *Prelje*. Kako ističe, puno joj je ljudi iz HKC-a pomoglo u organizaciji festivala. Bajić je velika ljubiteljica etnomuzike, izučavala ju je u srednjoj školi, a kasnije je i studirala na akademiji.

»Mislim da se na etnomuziku, na ostvaštinu naših starih, ne obraća dovoljno pažnje. Žao mi je zbog toga jer ćemo na taj način zaboraviti tko smo«, kaže Bajić.

Predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin** izrazio je zadovoljstvo još jednim izdanjem Festivala tradicijskog pjevanja.

»Ono što smo čuli i vidjeli večeras to nisu stvarali ni muzički ni modni eksperti već obični i jednostavni ljudi koji su živjeli u teškim uvjetima i kojima je to stvaralaštvo davalo snagu za preživjeti. Zahvaljujem svim sudionicima što tradiciju svoga naroda prenose novim generacijama«, kazao je Cvijin.

D. B. P.

 KUD Batajnica

Izložba slika *Omaž Stipanu Šabiću 2003. – 2023.*

Prvi put pred očima javnosti

U povodu 20. obljetnice od smrti likovnog umjetnika i pedagoga **Stipana Šabića** Hrvatska likovna udruga *Croart* priredila je izložbu slika *Omaž Stipanu Šabiću 2003. – 2023.* koja je otvorena u ponedjeljak, 23. listopada, u Galeriji Otvorenog sveučilišta. Na njoj je predstavljeno nekoliko njegovih radova koji do sada još nisu bili izloženi, a koji se nalaze u privatnom vlasništvu Šabićevih poznanika i prijatelja.

Slike kao odraz unutrašnjeg života

Povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović**, također i član Upravnog odbora HLU-a *Croart*, ovom je prigodom, govoreći o motivima i tematici Šabićevih slika, rekao kako se »može uočiti da su one izvedene s istančanim smislom za proporcije, za perspektivu, a pažljivo oko će veoma lako na ovim platnima uočiti bogatstvo oblika i boja, snagu ekspresije i usklađenost kompozicije«.

On je naveo kako je većini radova zajednička jedna posebna nit – doza životnog iskustva, koja se utiskuje u platno i koja odiše intimističkom atmosferom.

»To je pokazatelj Šabićevog samoispitivanja, introspekcije, jednog pogleda u samoga sebe, koji i nama tako daje uvid u njegov unutrašnji život. Također, daje nam uvid u to kako je on gledao na ljude oko sebe, na njemu bliske osobe, poznate pejzaže i okolinu Subotice i Palića. Ta platna pokazuju nam naš krajolik u bojama koje odstupaju od onih koje vidimo očima, ali koje su svakako odraz Šabićevog dojma slikanja vani, kao što su to činili primjerci francuski impresionisti. Vidimo da je bio otvoren i k iskoraku iz zavičajnosti koristeći pomalo nesvakidašnje simbole ili tematiku, ali je svakako bio čvrsto vezan za jedan tradicionalni pristup i način slikanja«, rekao je među ostalim Kopilović.

Slikar humanističkog duha

Izložbu je otvorila viša kustosica, povjesničarka umjetnosti **Ljubica Vuković Dulić** ističući kako je većini od nas u sjećanje urezan humanistički duh Stipana Šabića, energija koju je širio u svom okruženju, nesebičnost koju smo doživjeli, upornost na koju nas je poticao, te na skromnost koju je živio.

»Stipana Šabića pamtimo kao likovnog pedagoga i slikara, no njegov ga životni put opisuje kao intelektualca svog vremena, kao učitelja, dobrog organizatora, ani-

matora, društvenog djelatnika, voditelja i prijatelja. Rad s mladima i poticaj zainteresiranih mladih likovnih talenata predstavlja izuzetno važnu točku u njegovom životopisu«, rekla je Vuković Dulić.

Ona je podsjetila da je Stipan Šabić slikarstvo, ponajprije u tehnici pastela, počeo razvijati od 1988. godine, kada je već bio u mirovini. Iz tog perioda je, kako je dodala, i najveći broj slika koje je njegova udovica **Justina Šabić** darovala Dijecezanskom muzeju pri Subotičkoj biskupiji. Za svoj dugogodišnji rad i djelovanje u kultu-

ri Stipanu Šabiću je u Subotici 2002. godine dodijeljeno priznanje *Pro urbe*.

»Slikarstvo Stipana Šabića je u Subotici prikazivano u nekoliko navrata, a najcjelovitije na njegovim samostalnim izložbama – retrospektivnoj održanoj 2001. u Galeriji Likovni susret, potom dio njegovih crteža iz kolekcije Katoličkog društva *Ivan Antunović* prikazan je na izložbi 'Crteži sa puta', održanoj 2005. godine u Zavičajnoj galeriji *Dr. Vinko Perčić*, a njegovog se stvaralaštva, lika i djela prisjećamo i ovom izložbom«, navela je Ljubica Vuković Dulić.

Predsjednik HLU-a **Croart Josip Horvat** ovom se prigodom među ostalim zahvalio svima koji su ustupili radove Stipana Šabića za potrebe ove izložbe, među kojima je posebno istaknuo obitelj **Slavka i Ane Letović** koji su dali najveći dio radova koji do sada još nikad nisu bili javno izloženi.

U glazbenom dijelu programa ovom je prigodom nastupio gitaristički duo *Latino Band* kojeg čine **Robert Đivanović i János Bagi**.

Izložba se može pogledati do ponedjeljka, 30. listopada.

U povodu 20. obljetnice smrti, u nedjelju, 22. listopada je u crkvi Uskrsnuće Isusovo u Subotici služena sveta misa u spomen na Stipana Šabića.

I. Petrekanić Sić

Koncert kvarteta kontrabasa

Bassonegro u Surčinu

U crkvi Presvetog Trojstva u Surčinu 21. listopada održan je koncert kvarteta kontrabasa *Bassonegro* iz Crne Gore. Kvartet čine **Veljko Belević, Ljubinko Lazić, Slaven Turusković i Predrag Vujović**. Sastav je formirao Belević 2007. od tadašnjih studenata iz klase s Muzičke akademije na Cetinju. Kvartet je do sada imao koncerte po gradovima Crne Gore, Srbije, Njemačke i Belgije.

Koncert u Surčinu organizirala je mjesna Hrvatska čitaonica *Fischer*. Predsjednica udruge **Katica Naglič** izrazila je veliko zadovoljstvo zbog održavanja koncerta klasične glazbe u crkvi.

Župnik **Marko Kljajić** zahvalio je umjetnicima što

su prikazali svoje umijeće i izrazio nadu da će još dugo svojim talentom kojim ih je, kako je rekao, Bog podario, uveseljavati ljude. Pozvao ih je i na ponovno gostovanje u crkvi u Srčinu.

Koncert se može odgođeno pogledati na Facebook stranici udruge – Hrvatska čitaonica Fischer Surčin.

H. R.

Ekumenski susret zborova u Zemunu

U Zemunu je u nedjelju, 22. listopada, održan dvanaesti ekumenski susret zborova crkvenog pjevanja na kojemu je sudjelovalo sedam zborova koji pripadaju različitim kršćanskim zajednicama, prenosi Radio Marija.

U programu zborova koji su sudjelovali bile su pjesme rimokatoličke, pravoslavne, evangeličke i grkokatoličke tradicije.

Sudjelovali su Mješoviti župni zbor Sv. *Cecilija* RKT crkve Uznesenja BDM iz Zemuna, Mješoviti zbor *Tilia* pri Slovačko-Evangeličkoj crkvi iz Stare Pazove, Mješoviti zbor *Harmonija* Grkokatoličke parohije sv. apostola Petra

i Pavla i Rusinskog kulturnog centra iz Novog Sada, Pjevački zbor *Pojačo družba* Beograd, hor *Ars Vocalis* Beograd, dirigent *Miroslav Arbanovski*; Katedralni zbor Sv. *Cecilija* Srijemska Mitrovica i Vokalni ansambl *Polifonika*.

Na koncertu je bio i srijemski biskup koadjutor mons. **Fabijan Svalina** koji je, pozdravivši sudionike, zahvalio Bogu što se toliki broj izvođača, vjernika i ljudi dobre volje okupio na jednom mjestu i pozvao ih da znaju cijeniti druge u njihovoj različitosti.

.....

Vlč. Luka Poljak primio blagoslov za odlazak na misije u Australiju

Na Misijsku nedjelju, 22. listopada 2023. godine u katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici na koncu svete mise upriličen je blagoslov vlč. **Luki Poljaku** povodom njegove nove službe koju će obavljati kao misionar u Australiji. Blagoslov je podijelio novoimenovani subotički biskup, mons. **Ferenc Fazekas**.

»Kao znak moga poslanja i kao simboličku prisutnost moje posljednje zajednice i službe, novoimenovani bi-

Održan prvi katolički malonogometni turnir

Prvi katolički malonogometni turnir Subotičke biskupije održan je 21. listopada na nogometnom terenu u Žedniku.

Natjecalo se devet ekipa/župa: sv. Petra i Pavla (Bajmak), Presvetog Trojstva (Mala Bosna), Uskrsnuća Isusova (Subotica), sv. Terezije Avilske (Subotica), Marije Majke Crkve (Subotica), sv. Jurja (Subotica), sv. Roka (Subotica), Presvetog Srca Isusova (Tavankut) te sv. Marka Evanđelista (Žednik).

Prvo mjesto osvojila je župa sv. Juraj (Subotica), drugo mjesto župa Marija Majka Crkve (Subotica), a treći su bili nogometaši iz župe Presveto Srce Isusovo (Tavankut).

Nagradu za najboljeg golmana dobio je **Aleksandar Kujundžić**, najboljeg strijelca **Miroslav Tokodi**, a za najboljeg igrača turnira proglašen je **Matija Sekereš**.

»Dragi mladi, igrajte ne za komad metala nego igrajte jedni za druge, dodajući loptu jedni drugima, uspostavite iskrene odnose prijateljstva i međusobnog poštovanja. Ponudite danas novu dimenziju sporta oslobođenu nasilja, dopinga i gladijatorstva te promičite življenje sakramentalnog života, tradicionalnih vrijednosti i dostojanstvo ljudskog života, navještaj evanđelja stvaranjem mentaliteta civilizacije ljubavi, nesebičnosti i fair-playa. Danas igramo za mir u svijetu«, rekao je organizator turnira vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov** iz subotičke župe sv. Juraj, prenosi Radio Marija.

Nakon turnira održano je zajedničko druženje i ručak u župnoj dvorani župe svetog Marka Evanđelista, gdje je domaćin bio župnik vlč. **Franjo Ivanković**.

Nakon turnira održano je zajedničko druženje i ručak u župnoj dvorani župe svetog Marka Evanđelista, gdje je domaćin bio župnik vlč. **Franjo Ivanković**.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

skup je blagoslovio te mi uručio misijski križ, kojeg je darovala hrvatska zajednica iz Lyona u Francuskoj. Svima od srca zahvaljujem, te iako na velikoj zemaljskoj udaljenosti, uvijek ću vam biti duhovno i u srcu blizak. Neka je sve na veću slavu Božju!» napisao je na svojem Facebook profilu vlč. Poljak.

Misionar vlč. Poljak služio je u pet župa Subotičke biskupije: u Žedniku, Bajmaku, Subotici, Somboru i Molu, nakon kojega je poslan na misije u Francusku.

.....

Holywin u Subotici i Srijemskim Karlovcima

Holywin ili *Večer svetaca* bit će održana u utorak, 31. listopada, u Subotici i Srijemskim Karlovcima.

U Subotici će predstavu izvesti članovi Subotičkog oratorija u dvorani Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*, s početkom u 20 sati. Ulaz je besplatan.

U Srijemskim Karlovcima župa Gospa od Mira organizirat će duhovno-molitveno bdijenje s početkom u 18 sati u župi. Misa će biti služena u 18.30 nakon koje će biti klanjanje i druženje.

Holywin je nastao kao odgovor na marketinški popularnu *Noć vještica* (*Halloween*), koja je izravno suprotstavljena katoličkoj tradiciji.

.....

Subotička biskupija se pridružuje pozivu pape Franje na post i molitvu za mir

Subotička biskupija se pridružuje pozivu pape **Franje** za dan molitve, posta i pokore za mir u svijetu, koji se održava danas (petak, 27. listopada).

Kako su priopćili iz Subotičke biskupije, pozadina ove inicijative su stravični događaji u Svetoj Zemlji, te drugi ratni sukobi, koji papu Franju ispunjavaju strahom i strepnjom.

Upravo iz tog razloga papa Franjo je pozvao na post i molitvu za mir 27. listopada, čemu se Subotička biskupija odazvala.

»U petak, 27. listopada, molimo i postimo za mir«, navode iz Subotičke biskupije.

Kršćansko svjedočanstvo

Od Isusova vremena do danas kršćanstvo se proširilo po cijelom svijetu. Kristovi učenici su stoljećima ispunjavali povjerenu im zadaću i Evanđelje donijeli do na kraj zemlje. Brojke danas govore da je kršćanstvo najbrojnija religija na svijetu, da u našoj i zemljama okruženja kršćani čine više od devedeset postotaka stanovništva. A imaju li se kršćani čime pohvaliti osim brojkama? Vidi li se u društvu da su prisutni u toliko velikom procentu? Kršćanska prisutnost ne treba se vidjeti samo kod nekog prebrojavanja i izjašnjavanja, ona treba biti uočljiva po načinu života onih koji se priznaju Kristovima. Svjedočanstvo života je ono što je najvažnije. Upravo je to bilo presudno kod naviještanja u prvoj Crkvi, te se vjera u Krista širila unatoč progonima i brojnim problemima.

Uzor drugima

Pavao u jednoj od svojih poslanica hvali Solunjane zbog načina na koji su prihvatili vjeru: »Vi postadoste nasljedovateli naši i Gospodini: sve u nevolji mnogoj prigrliste Riječ s radošću Duha Svetoga tako da postadoste uzorom svim vjernicima u Makedoniji i Ahaji« (1Sol 1, 6-7). U ono vrijeme ljudi su na temelju svjedočanstava prihvaćali Riječ, odbacivali svoj uobičajeni način života i prihvaćali promjene koje moraju usvojiti radi Isusa Krista. Nije im bilo lako, ali bili su otvoreni djelovanju Duha Svetoga, te su mogli od pogana postati vrsni kršćani, uzor svima koji se žele obratiti.

Mi se danas rađamo u kršćanskoj sredini i sasvim nam je normalno da smo dio Božjeg naroda. I pored svih razlika, istinski kršćanin je uvijek isto biti. Kristov nauk se nije mijenjao, iako su se mijenjale društvene prilike. Čuvanje Božjih zapovijedi vrijedi jednako za sva povijesna razdoblja. Isto tako, nikada nije bilo

lako istinski pristajati uz Krista i uz ono što nas je poučio. Ali, kršćanin se odlikuje upravo po snazi da prevlada teškoće i društvene trendove, da prevlada strah od posljedica zbog svoje vjernosti Kristu. Kršćanin u sebi nosi snagu i istinsku kršćansku radost koju daje Duh Sveti onima koji s njime surađuju, koji se otvaraju njegovom djelovanju.

Danas, kada ljudi često žele biti uzor nekome u profesionalnom ili bilo kojem drugom smislu, poželimo li nekada biti uzor drugima u vjeri? Nije uzoran vjernik onaj tko ode nedjeljom na misu, tko priča o tome kako i koliko se moli. Uzoran vjernik je onaj koji ne priča puno, ne hvali se, ali svatko može vidjeti kako je njegov život prožet vjerom. Uzoran vjernik je onaj tko ne pristaje na kompromise kako bi bio bolje prihvaćen u društvu. Nema kompromisa kada je Krist u pitanju. Zato svaku neugodnost zbog svoga kršćanskog života podnosi radosno, jer ljubav prema Kristu sve podnosi.

Ljubav

Kršćani mogu biti prepoznatljivi i drugima uzor jedino ako žive zapovijed ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Jedino ljubav može pokrenuti kršćanina tako da živi za Boga i čini dobro drugome. Samo ako ljube, kršćani mogu mijenjati svijet. Kada bi svaki koji sebe smatra dijelom Crkve uistinu ljubio Boga i bližnjega na svojem poslu, na svojem položaju, u svojoj sredini, zauzeo bi se za pravednost, za dobro drugoga, onda ne bi samo brojke svjedočile o broju kršćana u nekoj sredini, nego bi način života u toj sredini govorio o tome da tu žive kršćani. No, kršćanin ne kritizira druge, on radi na sebi i pomaže drugima, jer tako čini onaj koji ljubi. Svijet mijenjamo samo polazeći od sebe.

Franjevački samostan u Subotici svečano obilježio obljetnicu

Sto godina u provinciji sv. Ćirila i Metoda

Stvaranjem novih granica došlo je i do izdvajanja franjevačkih samostana u Subotici i Baču iz provincije sv. Ivana Kapistrana i njihovog priključenja u hrvatsku provinciju sv. Ćirila i Metoda

Ove godine 28. listopada navršilo se 100 godina kako su franjevački samostani u Subotici i Baču prešli iz Kapistranske provincije i pripali hrvatskoj Franjevačkoj provinciji sv. Ćirila i Metoda sa sjedištem u Zagrebu. Ovo je bio rezultat dogovora dvije provincije uslijed novih političkih okolnosti i novih granica među državama. Primopredaja se dogodila u Subotici, 28. listopada 1923. godine, a ovaj je jubilej obilježen predavanjima i svečanošću 21. listopada u kapeli Crne Gospe u crkvi sv. Mihovila arkanđela u Subotici.

Gvardijan samostana fra **Ivan Miklenić** pozdravio je nazočne, među kojima je bio i novoimenovani biskup **Ferenc Fazekas**, kojemu je poručio »neka ljubav, dobrota i svetost sv. Franje i Vama bude nadahnuće u Vašoj svetoj pastirskoj službi«.

Fra Miklenić je istaknuo kako nije slučajno da se obilježavanje održava u kapeli Crne Gospe, jer je i ona izgrađena nakon prelaska u novu provinciju.

Prelazak u novu provinciju

Predavanje pod nazivom »100 godina u novoj provinciji, povijesni pregled« održao je mr. sc. **Bela Tonković**. Govoreći o povijesnim zbivanjima koja su dovela do prelaska u novu provinciju opisao je događaje koji su uslijedili nakon Prvog svjetskog rata i doveli do velikih društvenih i geopolitičkih promjena.

»Rat se završio primirjem 11. studenog 1918. u 11 sati. Nakon toga održana je mirovna konferencija kraj Pariza 1920. na kojoj su sile pobjednice sklopile posebne mirovne sporazume sa svakom od sila gubitnica. Trijanonskim mirovnim sporazumom su oduzeti dijelovi Mađarske i priključeni novoosnovanim državama. Tako su dijelovi Prekomurja, Baranje, Bačke i Banata pripali novoosnovanoj državi Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, kasnije nazvanoj Kraljevina Jugoslavija. Konkretno, za Suboticu je to značilo dolazak u novu državu, s novim državnim granicama i novim društveno-političkim i crkvenim odnosima.

Tvrda državna granica povučena je na samom rubu grada Subotice čime je Subotica od perspektivnog postala nevažan grad na rubu države, a za Katoličku crkvu je to značilo otežavanje pa i onemogućavanje kontakata župa u Bačkoj s upravom Kaločko-bačke nadbiskupije. Kaločko-bački nadbiskup je svojim dekretom od 25. studenog 1920. razdijelio ogromnu župu sv. Terezije u Subotici što je Sveta Stolica svojim dekretima od 3. i 7. siječnja 1921. i potvrdila i jednu od novoosnovanih župa je dodijelila subotičkim franjevcima. I drugdje duž novih granica je bilo korekcija granica novih župa, a stvaranjem novih granica došlo je do odvajanja velikog dijela nadbiskupije i uspostave Bačke apostolske administrature, današnje Subotičke biskupije. U okvirima svih tih promjena došlo je i do izdvajanja subotičkog samostana i samostana u Baču iz provincije sv. Ivana Kapistrana i njihovog priključenja u hrvatsku provinciju sv. Ćirila i Metoda«, rekao je mr. sc. Tonković te je prikazao postupak prijelaza subotičkog samostana iz kapistranske u Ćirilometodsku provinciju.

Ukratko, tri godine nakon povlačenja novih granica Definitorij franjevačke provincije sv. Ivana Kapistrana u Ugarskoj došao je do zaključka da samostani u Subotici i Baču, koji su sada odvojeni od uprave provincije državnim granicom, imaju poteškoća u izvršavanju svoje misije – obavljanja dušobrižničkog rada i redovničkog života. Provincijalni ministar je zajedno s redovnicima kao rješenje predložio odvajanje od provincije sv. Ivana Kapistrana i njihovo priključenje hrvatskoj provinciji sv. Ćirila i Metoda sa sjedištem u Zagrebu. Prijedlozi rješenja su najvećim dijelom uvaženi, a članovima reda se pružila sloboda birati u kojoj će provinciji biti članovi, o čemu je generalni definitorij franjevačkog reda izdao dekret 17. listopada 1923. godine. Dva provincijala se nisu zbog povijesnih okolnosti mogla susresti, ali su se dogovorili o provedenju postupka i odredili su gvardijana subotičkog samostana **Josipa Rukavinu** za njihovog delegata. U Subotici se on 28. listopada sastao s provincijalom **Mihailom Prohom**, kustosom provincije sv. Ćirila i Metoda **Vendelinom Bošnjakom** u ime te provincije te vikarom i diskretom subotičkog samostana **Radoslavom Kujundžićem** i diskretom samostana **Basilijom Baligačom** kada je provedena primopredaja i prelazak u novu provinciju. Dva dana kasnije, 30. listopada, i crkva i samostan u Baču su prešli u provinciju sv. Ćirila i Metoda.

Restauratorica **Zsuzanna Papp Korhecz** je nakon predavanja ukratko govorila o ovome događaju i značaju franjevac u Subotici na mađarskom jeziku.

»Pjesmu stvorova sv. Franje«, koju je na riječi Franje Asiškoga uglazbio fra **Miroslav Grđan** OFM otpjevao je **Marko Križanović** uz pratnju **Filipa Čelkovića**.

Prvi gvardijan nakon prelaska u novu provinciju

Provincijalni ministar iz Zagreba fra **Milan Krišto** govorio je ukratko o dolasku franjevac u Ugarsku te značajnijim franjevcima subotičkog samostana u posljednjih 100 godina, posebno o prvom gvardijanu subotičkog samostana nakon prelaska u novu provinciju fra Radoslavu Kujundžiću.

»Prvi gvardijan nakon prelaska u novu provinciju Josip Rukavina se kasnije odlučio za mađarsku provinciju i otišao je u mohački samostan, a samostan je preuzeo Radoslav Kujundžić te je on praktično bio prvi službeni gvardijan od 1923. godine i o njemu ima najviše zapisa. Rođen je u poljodjelskoj obitelji u Subotici gdje je završio gimnaziju, a zatim je tri godine bio u franjevačkom učilištu u Baji. U franjevački red je stupio u 1910. u Pečuhu u mađarskoj franjevačkoj provinciji sv. Ivana Kapistrana kojoj su pripadali samostani u Bačkoj. Za svećenika je zaređen 1916. godine u Egeru te je od svojih poglavara tražio da kao svećenik djeluje među svojim narodom. Fra Kujundžić je 1927. prvi puta izabran za definitora provincije, bio je gvardijan i službovao u Vukovaru, Baču i Subotici gdje je bio gvardijan u tri razdoblja: od 1923. do 1930., od 1945. do 1954. i od 1960. do 1969.«, rekao je fra Krišto, i iznio podatke o pojedinim franjevcima koji su djelovali u subotičkom samostanu.

Vič. **Stjepan Beretić** je na koncu iznio nekoliko podataka iz povijesti franjevac na prostoru između Dunava i Tise i istakao kako su vjernici uvijek bili izuzetno privrženi, voljeli i poštivali franjevce kako u Subotici tako i u Somboru i drugim mjestima u Bačkoj.

J. D.

Stoljeća, Časopis za suvremenu povijest, 1/2012, Zagreb; O. Kovačev Ninkov, *Lica vremena: portreti iz umetničke zbirke Gradskog muzeja u Subotici*, 1, Subotica, 2013; *Hrvatski biografski leksikon*, 8, Zagreb, 2013; M. Grlica, *Bunjevačka školska zadruga, Museion*, 13, Subotica, 2015; M. Evetović, *Život i rad Paje Kujundžića 1859 - 1915*, Subotica, 2019.

I. Ivanković Radak

KUJUNDŽIĆ, Radoslav (Mijo, Miho-vil, Mihael, Gaudencije) (Subotica, 4. IX. 1893. – Subotica, 24. XII. 1989.), franjevac. Rođen je u poljodjelskoj obitelji Albe i Kristine Kujundžić. U matici krštenih subotičke župe sv. Roka upisan je pod imenom Mihál (Mihael), a kao prebivalište naznačena je Subotica, III. kvart, kbr. 299, što znači da je bio gradsko dijete. Osnovnu školu i pet razreda gimnazije završio je u Subotičkoj gradskoj mađarskoj velikoj gimnaziji, a zatim i tri godine tečaja provincijskoga franjevačkoga učilišta u Baji.

je godine odmah izabran i za gvardijana samostana u Subotici i za upravitelja župe.

Radoslav Kujundžić

Na kapitolu Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda 1927. izabran je za definitora (člana upravnoga vijeća), s tim da je i dalje ostao gvardijanom samostana u Subotici. Bio je gvardijan samostana i

Odrednica u *Leksikonu podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca*

Preradovićeve 13, 24000 Subotica; tel./fax. +381 24 554 623
e-mail: ured@hmv.org.rs www.hmv.org.rs

NATJEČAJ za sufinansiranje hrvatskih udruga u Republici Srbiji u 2023. godini

Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji (dalje: HNV), uz potporu Osječko-baranjske županije i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, raspisuje natječaj za sufinansiranje sljedećih programa, projekata i aktivnosti:

1. sufinansiranje redovite djelatnosti i institucionalnih troškova potrebnih za funkcioniranje udruga
2. sufinansiranje projekata odobrenih od strane Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije (prekogranični projekti)
3. zaštita, očuvanje i predstavljanje kulturne baštine Hrvata u Republici Srbiji
4. afirmacija suvremenog kulturnog stvaralaštva Hrvata u Republici Srbiji
5. poboljšanje medijske vidljivosti
6. podrška edukacijskim programima.

Ciljevi natječaja

- * osnaživanje hrvatskih udruga, obogaćivanje kulturne ponude i poboljšanje medijske vidljivosti
- * očuvanje i promicanje kulturne baštine i suvremenog kulturnog stvaralaštva Hrvata u Republici Srbiji
- * potpora obrazovnim i edukacijskim programima.

Proračun

Ukupni iznos sredstava natječaja je **3.000.000,00** dinara.

Vrijeme realizacije

Sredstva odobrena na ovom natječaju trebaju biti utrošena, a program odnosno aktivnost realizirani zaključno s 31. kolovozom 2024. godine.

Opći uvjeti

- * pravo sudjelovanja imaju registrirane hrvatske udruge koje djeluju u Republici Srbiji
- * svaka se natječajna prijava odnosi samo na jedan od pet nabrojanih programa ili aktivnosti
- * svaka udruga ima pravo aplicirati s najviše dvije natječajne prijave
- * prijave se podnose isključivo na obrascima HNV-a koji su dostupni na adresi www.hmv.org.rs dvojako:
 - na adresu: Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji, Preradovićeve 13, 24 000 Subotica, s naznakom: »za natječaj«, poštom ili osobno
 - elektroničkim putem na adresu elektroničke pošte Ureda HNV-a ured@hmv.org.rs

* rok prijave na natječaj je 15 dana od dana objave natječaja u tjedniku *Hrvatska riječ*, tj. do 11. studenoga 2023. godine

* nepravodobne, nepotpune i nepravilno popunjene prijave neće se razmatrati

* natječajna dokumentacija se ne vraća podnositeljima.

Posebni uvjeti

Udruge, kojima budu odobrena sredstva na ovom natječaju, u obvezi su:

1. naznačiti da je u realiziranju programa odnosno aktivnosti sudjelovalo Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji, Osječko-baranjska županija i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata
2. prilikom realizacije svih programa, projekata i aktivnosti, istaknuti obilježja hrvatske zajednice u Republici Srbiji
3. u razdoblju do 10. rujna 2024. godine, dostaviti izvješća koja sadrže:

a. *Obrazac 3 – Narativno izvješće po natječaju Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji za 2023.xls* koja sadrži opisni dio s posebnim osvrtom na postignuća i rezultate programa projekta

b. *Obrazac 4 – Izvješće o namjenskom korištenju sredstava po natječaju Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji za 2023.xls.* u kojem je potrebno navesti popis dokaza za pravdanje sredstava

c. *Tablica 1 – Izvješće o svim realiziranim programima i aktivnostima u 2023. godini.*

Spomenuta izvješća dostavljaju se dvojako:

- a. na adresu: Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji, Preradovićeve 13, 24 000 Subotica, s naznakom: »za natječaj«
- b. elektroničkim putem na elektroničku adresu Ureda HNV-a ured@hmv.org.rs.

HNV neće uzimati u razmatranje prijave podnositelja kojima su dodijeljena sredstva na temelju prijašnjih natječaja HNV-a, a nisu izmirili obveze preuzete po tim natječajima i nisu dostavili financijsko izvješće o utrošku dodijeljenih sredstava.

Također, podnositelji koji ne dostave financijsko izvješće i koji se ne budu pridržavali ovih odredbi neće imati pravo sudjelovati na sljedećem natječaju HNV-a.

Kriteriji raspodjele sredstava

Raspodjela sredstava vršit će se sukladno sljedećim kriterijima:

1. kvaliteta, profesionalnost i opseg rada udruge
2. vrijednosni, umjetnički, estetski kriteriji i kvaliteta projekta odnosno aktivnosti za koju se aplicira
3. regionalna zastupljenost
4. doprinos ostvarivanju razvojnih projekata hrvatskoj zajednici.

Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji

Luka Tonković

Razgovor o slici koja je pred vama vodio sam s **Markom Tonkovićem**, sinom **Luke Tonkovića**. Luka je rođen u siječnju 1912. godine. Kao vojnik služio je u konjici Kraljevine Jugoslavije 1933. godine u Smederevskoj Palanki. Prisjeća se Marko Tonković kako mu je otac pričao da mu odlazak u konjicu nije bio problem jer je znao jahati. Prije početka Drugog svjetskog rata Luka biva pozvan u rezervu, te je morao voditi i svog konja sa sobom. Po povratku iz rezerve započinje rat, te Luka biva odveden u Mađarsku u blizinu Pešte u radne logore, gdje je skupa sa svojim rođenim bratom **Blaškom** radio na teškim poslovima poput gradnje pruge. Ono čega se Marko prisjeća, iako tada u većini slučajeva nisu postojali telefoni, nekako se doznalo u Subotici, na salašu, da je njegov otac Luka doživio ozljedu nožnih prstiju kada mu ih je vagon pritisnuo.

Nakon što su ruski vojnici po završetku rata oslobodili radne logore, ponovno su ih zatočili i odveli na prisilni rad u Rusiju. Bilo je 17 Subotičana skupa s njim u Rusiji u zatočeništvu. U logoru su bili smješteni s njemačkim ratnim zatočenicima, te je jedna grupa Nijemaca bila raspoređena na rad u kuhinji. Nakon što su Nijemci nešto pogriješili, sklonjeni su iz kuhinje, te su tamo rasporedili Subotičane. To novo radno mjesto je Luki Tonkoviću izuzetno odgovaralo, jer je bio mesar po struci. Njegov brat Blaško, budući da se nije snašao u kuhinji, raspoređen je na rad u njivama jer je znao kositi žito i tjerati konje. Ono što je bio problem, kako se prisjeća Marko iz razgovora s ocem, Blaško je bio strastveni pušač, te je svoje dnevno sljedovanje kruha često mijenjao za cigarete. Luka, vidjevši kako mu brat svakodnevno malaksa i gubi na snazi, znao je ako ne poduzme nešto, Blaško se neće živ vratiti kući. Iskativši svoje mjesto u kuhinji, Luka je kradom iznosio hranu svome bratu Blašku kako bi ponovno skupio snagu i ostao živ. Hranu su morali kriti od svih, čak i od ostalih Subotičana. Strahovali su da će ih prijaviti stražarima, te bi im tako sudbina bila vrlo neizvjesna. Nakon određenog vremena uslijedila je amnestija zarobljenika, te su Luka i Blaško bili pušteni iz ruskog zatočeništva. Vratili su se u Suboticu 1946. godine.

Marko Tonković, Lukin sin, kasnije je skupio sve podatke iz Povijesnog arhiva u Subotici o zatočeništvu svog

oca u Mađarskoj, te je pokušao posredovanjem odvjetnika priskrbiti ratnu odštetu. Međutim, iako je država Mađarska priznala Lukino zatočeništvo tijekom rata, niti jedan dinar nisu isplatili na ime odštete.

Ono što je također interesantno, Lukin otac Marko Tonković bio je vojnik u Prvom svjetskom ratu u austrougarskoj vojsci. Tijekom rata, skupa s ostalim suborcima, biva zarobljen te odveden kao zarobljenik također u Rusiju.

Nakon što je oslobođen, imali su priliku okupati se, međutim Marko se tad prehladio, dobio upalu pluća te umire u Rusiji gdje je i sahranjen. Nažalost, niti Luka, niti njegov unuk Marko nikada nisu doznali točnu lokaciju gdje je on sahranjen. Njegova žena **Liza** ostala je sama sa svojom djecom.

Ivan Ušumović

Kravata – prepoznatljiv hrvatski simbol

Obilježen Svjetski dan kravate u hrvatskim odjelima

Čak i ako si mali i ideš tek u vrtić, sigurno znaš što je kravata. Kravate najčešće vidamo na našim očevima, djedovima, stričevima, susjedima, učiteljima i drugim poznanicima muškoga spola, ali nije neobično ni da ju djevojke nose. Ništa nepoznato i novo. No, znaš li kad je nastala kravata i da je ona prepoznatljiv simbol Hrvatske?

Povijest kravate doseže do dalekog 17. stoljeća i Tridesetogodišnjeg rata u kojem su se hrvatski vojnici borili pod francuskom zastavom, a oko vrata su nosili rubac, danas poznatiji kao kravata. To su odmah primijetili Francuzi, svidjelo im se pa su je prihvatili. Priča se da je kravatu počeo nositi čak i mladi francuski kralj **Luj XIV.** Francuzi su ga ispočetka nosili *a la Croate* (na hrvatski način) i otuda potječe kasnija francuska riječ *cravate*. Kasnije, tijekom povijesti kravatu su preuzeli i drugi narodi te su je dalje njegovali, razvijali i usavršavali.

Hrvati su 18. listopada 2003. krenuli u ofenzivu i opasali rimsku Arenu u Puli ogromnom crvenom kravatom koja je težila čak 800 kilograma, a na nju je potrošeno i 120 kilometara konca. Ušla je u Guinnessovu knjigu rekorda kao najveća i najduža kravata na svijetu.

Iz te akcije pet godina kasnije nastao je Svjetski dan kravate, odnosno 2008. godine Hrvatski sabor je 18. listopada proglasio Danom kravate. Od tada se svake godine 18. listopada svečano obilježava kao Svjetski dan kravate u Hrvatskoj, a tijekom proteklih godina njegovo je obilježavanje započelo u raznim dijelovima svijeta.

Svečano su obilježili Svjetski dan kravate, 18. listopada i učenici koji idu u vrtić ili pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku u Subotici, Monoštoru, Tavankutu, Đurđinu, Maloj Bosni... ali i djelatnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU-a *Hrvatska riječ*. Kako su se proveli, što su radili i tko je imao kakvu kravatu pogledajte u našoj fotoreportaži.

B. I.

Jeste li znali da kravatu možete vezati na čak 85 načina u teoriji (neki kažu i mnogo više), ali tek desetak čvorova je izvedivo. Najpoznatiji je dvostruki *windsorski čvor*, koji je potekao od vojvode od Windsora. Širina kravate se s godinama itekako mijenjala, a danas je najpopularnija kravata izdužena oblika, te takozvana ascot-kravata.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Poklanjam autorsko djelo. 40 inovacija, tehnologija, izuma, poslovnih projekata iz raznih oblasti proizvodnje i usluga. Tel.: 064/499-2342 (viber).

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterrenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa na više. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

GRAD SUBOTICA GRADSKA UPRAVA TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 45 a. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020, 52/2021 i 62/2023)

o g l a š a v a

RANI JAVNI UVID POVODOM IZRADE

Izmjene dijela Plana generalne regulacije VII. za zone »Kertvaroš« i »Novi grad« i dijelove zona »Mali Radanovac«, »Radanovac« i »Palić«

Odluka o izradi navedenog plana je objavljena u *Službenom listu Grada Subotice*, broj 33/2023.

Rani javni uvid bit će održan u trajanju od 15 dana, od 2. do 16. studenoga 2023. godine, radnim danima od 8 do 12 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204.

Tajništvo za građevinarstvo, kao nositelj izrade navedenog plana, organizira rani javni uvid u cilju upoznavanja javnosti s općim ciljevima i svrhom izrade navedenog plana, mogućim rješenjima za razvoj prostornih cjelina, mogućim rješenjima za urbanu obnovu, kao i efektima planiranja.

Pozivaju se tijela, organizacije i javna poduzeća koji su ovlašteni utvrđivati uvjete za zaštitu i uređenje prostora i izgradnju objekata da daju mišljenje u pogledu uvjeta i neophodnog opsega i stupnja procjene utjecaja na okoliš.

Pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe i sugestije u pisanoj formi Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), Trg slobode 1, od 2. do 16. studenoga 2023. godine.

Primjedbe i sugestije pravnih i fizičkih osoba koje evidentira nositelj izrade mogu utjecati na planska rješenja.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 30. 10. 2023.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Mašta nije zaludna

Španjolski dragulj na obali

Spadam u one za koje se kaže da »overthinkuju«. Vjerujem da je svima jasno da se radi o nekome tko pretjeruje u razmišljanju. Često su to važne stvari i teme, ali često i nisu. Mogu danima u glavi tražiti situaciju koja bi riješila situaciju koja se još nije dogodila, a najvjerojatnije se ni neće dogoditi. Mislim da to nije za pohvalu. Zapravo, često je iscrpljujuće za mislioca i rijetko konstruktivno. Svakako, u životu treba razmišljati. Nešto čemu trenutno težim je uspjeti misliti ni o čemu. Najmanje pet minuta tijekom nekoliko sati. Vjerujem da je to stvar prakse.

Ali, dok se ne bavim ovom disciplinom, nešto o čemu ovih dana pretjerano razmišljam je izjava meni bliske osobe da je sanjarenje uzaludna aktivnost. Nekako me ta izjava jako rastužila. Pa, ja sam zagovornica da je mašta važna. Iz nje se rađaju ideje i želje, a želje nas vode naprijed. Želje nas čine sretnima.

Moje razmišljanje o ovoj temi nije ništa promijenilo, ni za mene, ni za mog sugovornika, kojemu je maštanje uzaludan posao.

Živjelo maštanje

Ovog tjedna nas moja mašta vodi u Malagu. Idemo učiti španjolski i malo zakoračiti u Andaluziju. Malaga je grad smješten na jugu Španjolske, u autonomnoj regiji Andaluzija. Nalazi se na obali Sredozemnog mora, što je čini popularnom destinacijom za ljubitelje plaža i sunca. Grad je okružen planinama i ima povoljnu klimu tijekom cijele godine. Riječ je, naravno, o mediteranskoj klimi, pa temperature rijetko idu ispod 17 stupnjeva.

Malaga je jedan od najstarijih španjolskih gradova, stoga je mnogo ostataka njegove bogate povijesti razbacano diljem grada. Staru gradsku jezgru karakteriziraju šarmantne kamene ulice i Rimski amfiteatar. Tu se nalazi i maurska utvrda Alcazaba s prekrasnim pogledom na grad i dvorac Gibralfaro. Obavezna za obilazak je i katedrala

Malage, renesansna građevina nadimka La Manquita ili »jednoruka dama«, zbog nikada dovršenog tornja.

Ono što me posebno privlači su prirodne ljepote Malage po kojima je nadaleko poznata, a posebno bih izdvojila obalu Costa de Sol na kojoj se nalazi i koja je poznata po pješčanim plažama i kristalno čistom moru koje nudi obilje vodenih aktivnosti. Dalje je tu planinski lanac Serra de las Nieves, smješten sjeverozapadno od Malage. Ovaj nacionalni park dom je mnogih vrhova, uključujući i najviši vrh u Andaluziji, Pico Torrecilla. Prekrasne šume, planine i prirodni parkovi njegove su glavne značajke.

Tu je i park Montes de Malaga koji nudi jednako lijepe planinske staze kao i bujne šume. Osim toga, pruža se impresivan pogled na grad i obalu.

Od ostalih prirodnih ljepota izdvojila bih špilju Nerja, Cuevas de Nerja, zbog spektakularnih stalagmita i stalaktita. Ove impresivne špilje nalaze se na istočnoj obali Costa del Sol.

Kultura Malage je izrazito bogata i raznolika, s dubokim korijenima u andaluzijskoj tradiciji, ali i snažnim utjecajem drugih kultura koje su tijekom povijesti oblikovale ovaj dio Španjolske.

Malaga je jedno od mjesta gdje je flamenco nastao. Flamenco je strastvena i emotivna glazba i plesna forma koja je duboko ukorijenjena u andaluzijskoj kulturi. Zato u Malagi možete uživati u brojnim flamenco predstavama i događanjima.

Ono što ćete pročitati u svakoj brošuri je da je **Pablo Picasso** rođen ovdje i grad je posvetio veliku pažnju očuvanju njegove baštine. Picassov muzej u Malagi nudi značajnu zbirku njegovih djela i materijala povezanih s njegovom umjetničkom karijerom. Nakon susreta s Picassovom *Guernicom*, sigurna sam da bi ovaj muzej bio na popisu mojih obaveznih posjeta.

Nije čar sve otkriti, nešto mora ostati da nas golica. Malaga ima mnogo takvih stvari.

Gorana Koporan

Jašo Beneš, vratar UFC Croatia iz Salzburga

Branim i dalje

Unatoč svojim, za nogomet, veteranskih godina **Jašo Beneš** (1975.) i dalje aktivno nastavlja svoju vratarsku karijeru braneći za **UFC Croatia** iz Salzburga, momčad hrvatske manjine iz ovoga znamenitoga austrijskoga grada.

Na голу brojnih subotičkih klubova

Prve nogometne korake Jašo Beneš napravio je u NK *Bratstvu* iz Mirgeša, a njegov vratarski talent zapazili su čelnici susjednog OFK *Tavankuta* i uslijedio je prelazak u njihov omladinski sastav. I već sa samo 17 godina dobio je šansu u prvoj momčadi.

»Na početku tih devedesetih godina prošloga stoljeća trenirala su me dva nekada poznata nogometaša *Spartaka*: **Miloš Cetina** i **Slobodan Šujica**, od kojih sam zbilja imao mnogo toga naučiti«, pojašnjava Beneš.

Majicu *Tavankuta* nosio je sve do početka novoga milenija, a onda je uslijedio prelazak u NK *Sever*, gdje se zadržao jedno vrijeme i potom se »preselio« u redove NK *Šupljak*.

»Sa *Šupljakom* sam tri puta bio prvak Općinske lige, a poslije raspada kluba kraće vrijeme sam branio za NK *Mala Bosna* i potom za NK *Palić*.«

Ipak, sljedeća momčad za koju je Jašo nastupao će mu zauvijek ostati u najljepšem sjećanju – NK *Đurđin*...

»Vrijeme provedeno u NK-u *Đurđin* i igranje s tim momcima koji su sada u Vojvođanskoj ligi čine me ponosnim. Izuzetno cijenim njihov sportski uspjeh i sve što su postigli na putu plasmana u viši nogometni rang natjecanja.«

Prije odlaska na rad u Austriju, Jašo Beneš branio je dvije godine gol NK-a *Radnički* iz Bajmaka.

Austrija

Prvi nogometni klub za koji je branio u Austriji bio je *Oberndorfer SK 1920*, koji se natjecao u 2. austrijskoj Landes ligi. Branio je dvije godine...

»Zbog mojih godina počeli su sumnjati u moju kvalitetu«, nasmijao se Jašo i nastavio pričati nam svoju nogometnu storiju: »Ali ožujka ove, 2023., godine osnovan je nogometni klub *UFC Croatia* u Salzburgu i na poziv trenera **Tomislava Kovača** i predsjednika kluba **Bože Tadića**, priključio sam se ovoj momčadi«.

Na vratima *UFC Croatia* dokazao je da su godine samo broj.

»S ponosom nosim grb ovoga kluba i branim njegove boje. Ponosni sam član ovog kluba koji se trenutačno nalazi u zonskoj ligi, jer smo nogometno krenuli od tzv. posljednje lige. Dijelimo drugo mjesto na tablici i ovaj klub koji je nastao velikom željom i srcem svojih osnivača, praktično bez financija. Treniramo tri puta tjedno i raspoložemo s jako kvalitetnim igračima u kadru, pa smatram kako imamo jako velike šanse za osvajanje prvoga mjesta i plasmana u viši rang. Također, ove 2023. godine održan je i 3. *Cro Cup* Austrije, na kojem se natječu svi klubovi hrvatske manjine u Austriji na kojem sam, u konkurenciji 26 momčadi, osvojio pokal namijenjen najboljem vrataru«, pojašnjava Beneš,

Morali smo ga, na koncu razgovora, zapitati do kada misli aktivno igrati nogomet?

»Na ovo pitanje zbilja ne znam odgovor«, nasmijao se naš sugovornik.

D. P.

POGLED S TRIBINA

Favoriti

Proteklo 12. kolo 1. HNL ponovno je potvrdilo nepo-bitnu činjenicu kako je prvi razred hrvatskog klupskog nogometa umnogome postao natjecateljski kvalitetniji i nadasve neizvjesniji. Tri najveća kluba: *Dinamo*, *Hajduk* i *Rijeka* igrali su svoje prvenstvene duele protiv, uvjetno rečeno (izuzev *Hajduka*), slabijih protivnika (*Gorica* i *Istra*) i bili opravdani favoriti (*Hajduk* je bio domaćin *Osijeku*). Ali niti jedan od papirnatih favorita nije uspio zabilježiti pobjedu. Dapače, *Dinamo* i *Hajduk* su poraženi, dok je *Rijeka* izvukla bod. I sada neka netko kaže kako je 1. HNL nezanimljiva liga u kojoj je *Dinamo* pretplaćen na naslov prvaka. Možda je tako bilo sve do ove, 2023./24. sezone, možda će tako biti i na njezinom kraju, ali u ovom trenut-

RUKOMET

Druga pobjeda Zagreba

Novi trener **Nenad Šošćarić** (dosadašnji izbornik ženske reprezentacije Hrvatske) donio je osvježenje koje je rezultiralo pobjedom *Zagreba* (drugom) u skupini Lige prvaka. Zagrepčani su na domaćem terenu u *Areni* uvjerljivo slavili protiv *Pelistera* (27:18) i s pet osvojenih bodova skočili na četvrto mjesto.

TENIS

Ćorić 33, Gojo 77

Dva **Borne**, **Ćorić** i **Gojo**, jedini su hrvatski tenisači u elitnom klubu TOP 100 najboljih ATP tenisača današnjice. Ćorić zauzima 33. mjesto, dok Gojo bilježi plasman na 77. mjestu.

KOŠARKA

Prvi trijumf Splita

Pobjedom 75:61 protiv *Borca* (Čačak) košarkaši *Splita* zabilježili su prvu pobjedu u novoj sezoni regionalne ABA lige. Uspješan je bio i *Zadar* na gostovanju kod *Krke* (88:75), dok je jedino *Cibona* doživjela poraz kod *Budućnosti* (85:93). Nakon četiri odigrana kola *Zadar* zauzima peto, *Split* deveto, a *Cibona* pretposljednje, trinaesto mjesto.

Foto: HINA/Mario STRMOTIĆ

ku, koncem listopada, situacija na vrhu tablice je posve neizvjesna. Lider je *Rijeka*, koja ima dva boda više od *Hajduka* i četiri od *Dinama* (ima susret manje). Pobjedom protiv *Hajduka* i predvođen novim-starim trenerom **Zekićem**, *Osijek* ima pet bodova manje i ponovno je spreman umiješati se u borbu za naslov. A *Dinamo* i *Hajduk* grcaju u svojoj rezultatskoj nemoći i nižu poraze. *Modri* su dodatno opterećeni nastupima u Ligi konferencije i s obzirom na sastav skupine, imperativom osvajanja prvoga mjesta u skupini i nastavka natjecanja u europskom proljeću. S druge strane Hrvatske, na njenom morskom jugu, *Hajduk* je opterećen željom najbrojnije armije navijača na ovim prostorima – konačnim osvajanjem naslova prvaka. Slijede novi prvenstveni susreti i nove prilike za osvajanje bodova. U svakom slučaju, bit će izuzetno zanimljivo!

D. P.

Umotvorine

- * Kad je učenik spreman, učitelj će se pojaviti.
- * Izgladniju ego, nahrani dušu.
- * A na kraju sve se svodi na povjerenje...

Vicevi, šale...

- Da ja kosim ili ćeš ti?
- Kosi ti!
- Pa ja sam ti brat, zar me ne prepoznaješ?

Razgovaraju dvije prijateljice:

- Jede mi se kolač.
- Pojedi bananu.
- To je isto kao da ti ja kažem boli me grlo, a ti kažeš – stavi gips.

Mudrolije

- * Ne trudi se biti veliki čovjek; budi čovjek i bit ćeš velik.
- * Ponekad ljudi oko tebe neće razumjeti tvoj put. I to je u redu. Ne moraju. Nije za njih.
- * Tužno je kad ti se želje počnu ispunjavati tek onda kad ti prestanu biti važne.

Vremeplov – iz naše arhive

Tamburaši HKPD-a Tomislav Golubinci, 2003.

Gustiranje

Piše: Ivan Tumbas

Mirakula

Blenem u televizor, tamo vračari upućivaju čeljad kaka nas nedi-lja čeka. Rasrdim se, utrnem tu napast, uzmem u šake krunicu da ne dangubim u molitvi i zadržimam. Trgnem se kad je svanilo, pivci kukuriču... Skočim, triba namirivat josag. Sunce niko zubato, jesen prava. Namirivam josag pa uđem u salaš. Viknem »ustajte lini, Bog sriću dili«. Skočidu. Jezus Marija, šta ti je kad tako rano or-caš, familija svi ronzaju. Gustiram šta bi ove godine tribalo opraviti. Pa šnjotam ako se izrekne deran da će se ženit, opraviti svatove; drugi deran prid omicom fakulteta, čer ako rodi drugo unuč, deran prvo dite, ovi mlađi da svrše osnovnu škulu. Sve sam ja to dobro gustiro. Najdared me prisiče žena, pa još više: »Ti ko da si usto na livu nogu, sidi na šamedlu pa ispij tu rakiju, a udruvenila se i kafa«. Srknem kafu, kad kogod buba na vratata, ker zdravo laje. Viknem »oma«. Kad ono komšija Felo. »Otkud tebe tako rano, izgledaš ku izlivena tekunica.« »Mirakula se trevila.« »Ma, mani se sprdnje, ja došo da ti javim umro komšija Albe.« »Ti to klapiš, jel znam da si šmuciger.« »Ajde, poručila žena Roska da ga obučemo.« Bože, ne virujem: divani jel šalabazira. Pa dobro kad je umro, sad ga zatekla. »Ja ne smim, a ti si to već radio.« »Dobro, al mi moraš pomoć.« »U redu, oću.« Šta ga ne zagru »funeroši«, gustiram. P' onda apcigujem: mrca uvik nosu u špitalj. »Oma ću, samo da javim se mojima.« Kažem ženi da je umro komšija Albe, pa ga odemo obući Felo i ja. Mi na vrati, Roska plače. Izrazimo saučešće Roski. Albe, siroma, kako je molio krunicu tako i umro. Vidim Felo se boji pa sve drće. Roska priznaje da se zdravo boji. Plače žena, pa veli: »Šta vam zatriba, kažite«. Roska daj peškir mlake vode i sapun za brijanje, mašinu da ga obrijem i makaze. »Felo, ti na-pravi sapunavicu pa ga namaži da omekša.« Sapuna on njega, ja se približim pa ga tako uvatim za pabušinu ko da ga pokojni Albe uvatio. Felo odskoči ko poliven vrilom vodom. Ispala mu četka iz rukivi, trese se pa poblidio i biž. Ja se viščinim, kažem »Felo, šta ti je?«. On se trese, pa ne mož izreć. »Oćeš čašu vode?« »Oću.« Vi-knem: »Roska, daj čašu vode, Feli nije dobro«. Popije malo vode, sidne al još se trese. Pita Roska šta mu je. On veli da ga uvatio pokojni Albe za pabušinu. Uzmem mašinu pa obrijem Albu. E, sad ga triba obući. Felo se ustravio. Kažem Feli da mi pomogne da mu obučemo košulju, čakčire i kaput. Nikako Felo dođe, sav se još trese, pa mu velim da ga podigne na se da možem košulju obući. Nasloni na se Albu, pa ga pogleda. Neotice pokojnik otvori oči, Felo se izmakne pa biž. Dodržim ja pokojnog komšiju Albu. Roska iz druge sobe pita šta se desilo s komšijom Felom. »Eto, pitaj ga, al on je uteko.« »Di uteko?« »Na njegov salaš.« »Nikako, ja sam njega obuko kako sam mogo.« Polegnem ga na zemlju di sam razastro bili čaršap, prema pendžeru glava, ispod slimena, a čelo nogu metnem svetu vodu u malu ćupicu i grančicu za škropljenje. Pod glavu malo ćepe. Upalim sviću da svitli. Izmolim molitvu za pokojnika pa grančicom poškopim pokojnika. Roska me dočekala na vrati, pa veli: »Uveče dođite na virostaš, ajde komšo čašicu rakije za pojnika da popijemo«. Došlo veče, molimo krunicu, stigo i župnik. Felo samo krajči. Ja nikako do njeg, pa mu šapnem šta je uteko. Prija, dok je divanio, malo je muco, sad čisto divani. Albe namignio na me. Dok sam ga pridržavo, ja se i sad tresem. Pitam ja njega: »Ti se sa mnom sprdaš?« Bože sačuvaj.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Rodendan

Danaske za čudo, ponedjeljkom uvalio lufta, sio na klupčicu, čekam. Ko po komande u vojske, kako kaže moj stari, evo izlazu iz kuća. Posljednja, baka Janja nosi nikaku veliku tacnu a za njom snaja košarku. Šta j' sad ovo, mislim se. Posidali, baka Janja otkrila tacnu a na nje poslagano baš-baš kolača svakojaki i torte svakojake. I sve nikako ko ofarbani, nema kake nisu farbe. Od zelene, cinober, nebeske, ta svakojaki farbi. Baka Janjina sna podinjala tanjure svima pa će: »Evo, služte se«. Gledimo se, izbiramo, lačamo se. Gledim, baka Janja ko da čeka da sna ode pa da štagod kaže. Ošla sna, taman počeli jist kad će baka Janja: »Sade stante da čujete ovo. Študirala sam davno prija kako ove subote što j' prošla naše Ružice, ta moje najmlađe unuke, rođendan. I to treći. I kako ide bliže vidim u kuće se ništa ne radi, ne peču se kolači, kuća se ne čisti, ništa se ne rasprimo, sprimo. Ko da ne ide rođendan. Vrag mi ne da mira, snaju pitam oma ujutru u četvrtak zašto se ništa ne radi po kuće, a u subotu j' rođendan. I onda ona mene ojašnjava kako j' sve to već rešito, dogovorito. Da će rođendan bit u nikakom lokal, kako se moderno kaže. Da su kolači i torte naručiti. Da j' jilo naručito. Da su svirači naručiti. Da j' kićenje naručito. Da su svi koji triba zvani. Slušam, ne virujem šta čujem. Sa' ću se izvunit. Šta j' sad ovo. Vidim ope nove mode štagod. Vrag mi ne da mira pa ju opet pitam kako će to sve izgledat. Objašnjava kako će u petak slaviti, doć na rođendan oni sridnji, momci i divojke. U subotu da će bit rođendan za male, dicu a u nedilju za velike. Da će u petak u subotu bit muzika na struju, a u nedilju da će doć tamburaši. Ju-ju-ju, čeljadi moja, Bože dragi, pa ovako štagod vala ni za vinčanje se ne pravi. Pitam ja nju za koga, za koliko nji se to sve pravi a ona objašnjava da će u petak bit pedeset mladi, u subotu jedno trist dice, a u nedilju sto veliki. Ju-ju-ju... Čeljadi, pa ovako štagod nema ni na trulom Zapadu mislim se. Tila ja tu štagod malo zanovetat, al poklopila mi da sam se oma pokupila i ošla. E, sad nastavte jist«. Strina Evča ne b' bila strina Evča da oma ne počne faljit ovaj novi život, nove mode, kako se kaže. »Eto, čeljadi, pa kako da to ni lipo. U kuće sve ostane čisto, ne moraš ništa radit, sprimat, rasprimat, opravljat. Nikog služit. Ka' j' sve gotovo, sam otriješ usta i odeš. Sutra dođeš pokupit što j' ostalo, platit ako nisi platilo. Čeljadi, sade j' novo vrime, nova politika i kod rođendana, kako b' moderno rekli. Ta, u svemu j', čeljadi, nova politika«, strina Evča će. Ne čeka baka Marica dugo: »Evča, ti uvijek nikake kerefeke izvađaš i divaniš. Ta kaki s' to rođendani što traju tri dana. Ta čeljad u 've krize za priživit se na truli Zapad ide radit po godine, ni tri dana rođendan da traje«. »Jest borne, Nas sve manje, selo prazno a na rođendanu kako kaže Janja na stotine. Ta po sela, što b' rekli. Otkale sade toliki pajtaša, dice i rodbine ispalo«, baka Manda će. Namišća pregač baka Tonka pa objašnjava kako j' kuknjava da se novaca nema, a vamo rođendani ko svatovi. Da j' čula da se čeljad zaduživu da ne budu drugajičiji od oni što pravu take rođendane, da na truli Zapad idu radit rad rođendana. Da ne b' kogod prst upro u nje. Ja se češem iza glave, pa ću: »Da se ja pitam, rođendan bi trajao sedam dana. Ta bolje pravit rođendan neg saranu, jel it u škulu«.

U NEKOLIKO SLIKA

Šokci i baština

Limun kocke

Jedan od klasičnih i nezaobilaznih kolača su i limun kocke. Receptata za njih ima puno, a mi smo odabrali onaj s četiri tanke kore i preliven čokoladnom glazurom.

Kolač je ovo koji može dugo stajati te je idealan za pravljenje uoči velikih proslava ili blagdana.

Zbog osvježavajućeg okusa i mekoće malo koga ostavi ravno-dušnim.

Sastojci za kore:

0,5 kg brašna
10 dag svinjske masti
10 dag šećera
2 cijela jajeta
prašak za pecivo
kora od 1 limuna
1 dl mlijeka

Sastojci za kremu:
0,5 l mlijeka
4 jušne žlice brašna
25 dag šećera
sok od 1 limuna
1 maslac ili margarin

Sastojci za glazuru:

200 g čokolade za kuhanje
6 jušnih žlica ulja

Priprema:

Pripremu kolača započeti pravljenjem kreme, jer treba vremena kako bi se ohladila.

Prokuhati 0,4 l mlijeka i u to dodati posebno umućeno brašno i 0,1 l mlijeka – treba paziti da nema grudica. Dok je na vatri, dodati i šećer i miješati. Kada se sve sjedini, ostaviti sa strane kako bi se krema ohladila. Povremeno ju promiješati da se ne stvori kora. U ohlađenu kremu dodati umućeni maslac ili margarin i sok od limuna.

Dok se krema hladi, može se početi s pripremom kora.

Pjenasto umutiti jaja i šećer i dodati narendanu koru limuna. Prosijati brašno i prašak za pecivo te dodati smjesi. Umijesiti tijesto i po potrebi dodati mlijeko.

Tijesto podijeliti na četiri jednaka dijela i pokriti folijom na nekoliko minuta.

Za to vrijeme isjeći pet papira za pečenje u dimenzijama prevrnute tepsije za pečenje.

Jedan po jedan dio tijesta stavljati između dva papira za pečenje i oklagijom i prstima razvlačiti na dimenzije papira. Kada se sva četiri dijela tijesta razvuku, peći ih u ugrijanoj pećnici na 180 stupnjeva.

Koru s papirom za pečenje od dolje staviti na okrenutu tepsiju i peći 6-7 minuta, dok blago ne porumeni.

Na ispečene kore mazati kremu i slagati jedno na drugo.

Kolač na kraju prelići glazurom.

Glazura se pravi tako što se čokolada i ulje otope na pari. Važno je paziti da smjesa ne proključa kako glazura ne bi bila previše tamna i bez sjaja. Ostaviti dobivenu glazuru na nekoliko minuta da ne bude više vrela te ju sipati na kolač i špatulom razvlačiti.

Sa sječenjem kolača sačekati nekoliko sati, dok se glazura potpuno ne ohladi i stvrdne, najbolje ga ostaviti preko noći kako bi i kore omekšale.

Kako glazura prigodom sječenja ne bi pucala, kolač najprije desetak minuta držati na sobnoj temperaturi da glazura malo popusti. Može se i nož kojim se siječe umakati u vrelu vodu i nakon svakog poteza brisati o čistu krpu.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

Krišćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCIJE:

NOVI SAD 90,0 MHz
SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz
NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099
Program: 024/600-011
SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

*Astra
Telekom*

011 44 22 009

ZVUCI DALMACIJE U SUBOTIČKOJ SINAGOGI

Promotivna cijena ulaznice: 300 dinara

Klapa Sufit

ČETVRTAK
23. XI. 2023.
s početkom u
19 sati

Ne daj moju ljubav

Ulaznice možete nabaviti na porti Hrvatskog doma – Matice (Preradovićeve 11)
radnim danima od 8 do 15 sati

Više informacija na: +381 24 554 623